

ПАСПОРТ Програми з охорони довкілля Хмельницької області на 2026-2030 роки

1.	Ініціатор розроблення програми	Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади/органу місцевого самоврядування про ініціювання розроблення програми	Розпорядження начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 12.09.2025 № 957/2025-р “Про план роботи Хмельницької обласної державної адміністрації (Хмельницької обласної військової адміністрації) на IV квартал 2025 року”
3.	Розробник програми	Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації
4.	Співрозробники програми	Департамент освіти і науки, управління розвитку агропромислового комплексу та земельних відносин обласної військової адміністрації, Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства, Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області, Головне управління Держпродспоживслужби в Хмельницькій області, Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області, Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих питань у Хмельницькій області, Хмельницький обласний центр гідрометеорології, Національний природний парк “Подільські Товтри”, Національний природний парк “Мале Полісся”, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, вищі навчальні заклади
6.	Головний розпорядник коштів	Хмельницька обласна державна адміністрація (Хмельницька обласна військова адміністрація), Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації
6.1.	Відповідальний виконавець програми	Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації
7.	Учасники програми (співвиконавець)	Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької та інші структурні підрозділи обласної військової адміністрації, Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського

		господарства, Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області, Головне управління Держпродспоживслужби в Хмельницькій області, Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих питань у Хмельницькій області, Національний природний парк “Подільські Товтри” (за згодою), Національний природний парк “Мале Полісся”, Центрально-Західне міжрегіональне управління з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, вищі навчальні заклади, інші зацікавлені суб’єкти
8.	Термін реалізації програми	2026-2030 роки
9.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні програми (для комплексних програм)	Державний (у тому числі державний фонд охорони навколишнього природного середовища); місцеві бюджети (у тому числі місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища); інші джерела, не заборонені чинним законодавством
10.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації обласної програми (всього), млн. грн.	9 652,219
	у тому числі:	
10.1	коштів державного бюджету	4790,164
	коштів обласного бюджету	221,955
	коштів інших місцевих бюджетів	4495,600
	коштів інших джерел	144,500

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Збереження та охорона довкілля, раціональне використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки є ключовими чинниками сталого соціально-економічного розвитку як на державному, так і на регіональному рівнях. У зв'язку з посиленням антропогенного впливу, деградацією природних екосистем та забрудненням атмосферного повітря, водних ресурсів і земельних угідь, ефективне розв'язання екологічних проблем вимагає комплексного системного підходу і взаємодії органів державної влади, суб'єктів господарювання і громадських організацій.

З метою реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні, покращення стану довкілля та створення сприятливих умов для життя і здоров'я населення, розроблено Програму з охорони довкілля Хмельницької області на 2026-2030 роки (далі – Програма).

Програма є комплексним стратегічним документом, що визначає систему принципів, пріоритетних напрямів та конкретних заходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку регіону шляхом охорони, збереження та відновлення екологічно безпечного, здорового і біорізноманітного природного середовища, запобігання деградації природних екосистем, створення сприятливих умов для життєдіяльності нинішнього та майбутніх поколінь, а також поліпшення якості життя населення за рахунок раціонального використання природних ресурсів і мінімізації негативного впливу господарської діяльності.

Наявність на території Хмельницької області численних підприємств у галузях промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, будівництва та муніципальної інфраструктури, їхній значний вплив на довкілля, а також специфічні методи ведення сільського та лісового господарства, поєднані з нераціональним і неефективним використанням природних ресурсів, призводять до зростання антропогенного навантаження, що суттєво погіршує стан навколишнього природного середовища регіону і створює необхідність впровадження комплексних заходів з охорони довкілля.

Необхідність ефективного вирішення актуальних екологічних проблем регіону, забезпечення залучення та раціонального використання бюджетних коштів для реалізації природоохоронних заходів, а також координація спільних дій органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і населення стали підґрунтям для комплексної розробки та впровадження цієї Програми.

Об'єкти, на які спрямовано дію Програми:

загальний стан довкілля регіону в цілому;

окремі природні компоненти довкілля (атмосферне повітря, підземні та поверхневі водні ресурси, земельні надра, ліси тощо);

визначені природні об'єкти та території (об'єкти природно-заповідного фонду, тощо);

екологічні аспекти функціонування підприємств різних галузей, муніципальної інфраструктури та загальної життєдіяльності населення.

Суб'єкти Програми:

органи виконавчої влади та місцевого самоврядування;
місцеві громади та мешканці, які проживають на території області;
підприємства, установи та організації усіх форм власності, що здійснюють плановану діяльність на території області та надають послуги в різних галузях.

Програма розроблена відповідно до положень законодавства України у сфері охорони довкілля, з урахуванням стратегічних документів державного і регіонального рівнів, а саме:

Конституції України, Бюджетного, Податкового, Водного, Лісового та Земельного кодексів України;

Законів України від 25.06.1991 року № 1264-XII “Про охорону навколишнього природного середовища”, від 28.02.2019 року № 2697-VIII “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”, від 16.10.1992 року № 2707-XII “Про охорону атмосферного повітря”, від 20.06.2022 року № 2320-IX “Про управління відходами”, від 24.06.2004 року № 1864-IV “Про екологічну мережу України”, від 16.06.1992 року № 2456-XII “Про природно-заповідний фонд України”, від 13.12.2001 року № 2894-III “Про тваринний світ”, від 09.04.1999 року № 591-XIV “Про рослинний світ”;

постанов Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 року № 695 (із змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 року № 940), “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки”, від 14.08.2019 року № 827 “Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря”, від 17.09.1996 року № 1147 “Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів”;

розпоряджень Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року № 820-р “Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року”, від 27.12.2024 року № 1353-р “Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів”, від 09.12.2022 року № 1134-р “Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року”, від 01.11.2024 року № 1077-р “Про затвердження планів управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки” та № 1078-р “Про затвердження планів управління річковими басейнами Вісли, Дністра та Південного Бугу на 2025-2030 роки”, від 20.10.2021 року № 1363-р “Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року”;

Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки (оновлена редакція), затвердженої рішенням Хмельницької обласної ради від 18.06.2025 року № 13-26/2025.

Програма з охорони довкілля Хмельницької області на 2026-2030 роки є практичним інструментом реалізації регіональної екологічної політики, спрямованої на досягнення екологічної рівноваги, сталого розвитку та

безпечного середовища для життя нинішнього й майбутніх поколінь. Реалізація даної Програми сприятиме формуванню екологічно збалансованої системи природокористування, поліпшенню екологічної ситуації в області, зниженню ризиків для здоров'я населення та підвищенню якості життя. До Програми включені заходи з вирішення проблемних питань, що є актуальними як для більшості територій області, так і для окремих громад, а також із проведення освітньо-виховної кампанії екологічного спрямування.

2. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є забезпечення сталого і збалансованого розвитку регіону шляхом поліпшення екологічного стану довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки населення, охорони, раціонального використання і відтворення природних ресурсів з урахуванням екологічних, соціальних та економічних потреб територіальних громад області.

Програма спрямована на запобігання, зменшення та усунення негативного впливу господарської, промислової та іншої діяльності на довкілля, відновлення порушених екосистем, збереження та відтворення біорізноманіття, природних ландшафтів, водних об'єктів, лісових і сільськогосподарських угідь, охорону цінних природних комплексів, унікальних територій і об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною, науковою, рекреаційною та естетичною цінністю.

Важливою складовою Програми є підвищення рівня екологічної свідомості громадян, залучення їх до природоохоронної діяльності, а також інтеграція екологічної політики у всі сфери життєдіяльності області з метою формування відповідального ставлення до збереження довкілля і сталого розвитку регіону.

3. ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ОБЛАСТІ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНО ПРОГРАМУ

Серед екологічних проблем області, що потребують комплексного вирішення в середньо- та довгостроковій перспективі, слід виокремити низку актуальних питань. Насамперед, це забруднення атмосферного повітря, спричинене викидами шкідливих речовин від промислових підприємств, транспорту та спалювання відходів, що безпосередньо впливає на здоров'я населення і загальну екологічну ситуацію.

Серйозне занепокоєння викликає і стан поверхневих водних об'єктів, які забруднюються недостатньо очищеними господарсько-побутовими та промисловими стічними водами. Така ситуація призводить до погіршення якості питної води, шкоди водним екосистемам і втрати біорізноманіття.

Особливу увагу слід приділити проблемі накопичення на території області великої кількості непридатних та заборонених до використання пестицидів, умови зберігання яких часто не відповідають нормативним

вимогам, що створює загрозу довкіллю, ґрунтам, водним ресурсам і здоров'ю населення. Водночас у регіоні відбувається надмірне використання біологічних ресурсів та деградація біорізноманіття. Перевантаження екосистем призводить до скорочення чисельності популяцій рідкісних видів флори і фауни та порушення природної рівноваги.

Важливою проблемою є також відсутність чітко закріплених у природі меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що суттєво ускладнює їх охорону та сприяє нецільовому використанню земель. Не менш критичним є стан лісозахисних насаджень, зокрема у водоохоронних зонах, де деградація лісових масивів призводить до ерозії ґрунтів, втрати водорегулюючої функції і зниження екологічної стійкості ландшафтів.

Недостатній рівень екологічної просвітницької роботи стримує формування відповідального ставлення до природи, а низький рівень впровадження наукових розробок у природоохоронну практику, обмежений доступ до сучасного лабораторного обладнання та спеціалізованої техніки знижують ефективність моніторингу та контролю за дотриманням екологічних норм. Методологічна база й зміст екологічної освіти потребують оновлення, що спричиняє дефіцит кваліфікованих фахівців і низький рівень обізнаності населення щодо проблем довкілля та шляхів їх подолання.

Пріоритетом державної та регіональної політики залишається забезпечення безпеки життя і здоров'я населення, що неможливе без поліпшення стану довкілля, доступу до якісної питної води, належної санітарії, безпечних продуктів харчування та товарів широкого вжитку. Загострення екологічних і соціально-економічних викликів вимагає впровадження принципів сталого розвитку, які передбачають баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом і збереженням довкілля.

У регіоні реалізується політика, спрямована на гармонізацію взаємовідносин між суспільством і природою, забезпечення раціонального використання, охорони та відновлення природних ресурсів. Ефективність природоохоронних заходів значною мірою залежить від скоординованих дій усіх суб'єктів природокористування та рівня організаційної спроможності системи управління довкіллям.

Аналіз загального стану довкілля свідчить, що, попри загалом сприятливу екологічну ситуацію в порівнянні з іншими регіонами країни, в області існують низка ризиків, пов'язаних із забрудненням повітря, водних та земельних ресурсів, а також зі станом лісових екосистем. Зменшення цих ризиків потребує впровадження сучасних науково-технічних рішень, посилення природоохоронної діяльності, а також розвитку екологічної освіти та просвіти як серед населення, так і на рівні професійної підготовки.

3.1. СТАН І ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Внаслідок діяльності людини в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин, зокрема при спалюванні різних видів палива (для

опалення, виробництва електроенергії, під час експлуатації транспортних засобів), а також під час роботи промислових підприємств.

Стан атмосферного повітря у Хмельницькій області у 2024 році залишався стабільним і, порівняно з попереднім роком, суттєво не погіршився. Проте спостереження якості атмосферного повітря здійснюються лише в місті Хмельницькому, де працюють два стаціонарні пости спостереження, що належать лабораторії Хмельницького обласного центру з гідрометеорології. За інформацією суб'єктів моніторингу довкілля у минулому році не було зафіксовано екстремальних рівнів забруднення з причин аварій техногенного походження та несприятливих природних явищ. Також не виявлено наднормативних викидів від стаціонарних джерел промислових підприємств, які могли б істотно вплинути на стан атмосферного повітря.

Протягом 2024 року в атмосферу надійшло 19,164 тис. тонн забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення, що на 0,36 тис. тонн більше, ніж за 2023 рік. У розрахунку на 1 км² території області припадає 0,92 тонн викинутих в атмосферу забруднюючих речовин, а на одну особу 15,5 кілограма.

До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать: теплове та енергетичне устаткування, промислові підприємства, сільське господарство, всі види транспорту.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є недостатній рівень оснащення джерел викидів установками для вловлювання газоподібних сполук, таких як діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю, леткі органічні сполуки. Значний негативний вплив також спричиняють недотримання підприємствами режиму експлуатації пилогазоочисного обладнання, невиконання заходів із зниження обсягів викидів забруднюючих речовин до встановлених нормативів, а також низькі темпи впровадження новітніх, екологічно безпечних технологій.

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП (тис. т/грн)
	Всього	стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2020	-	18,2	**	900	14,6	-
2021	64,0	21,1	42,9	1020	17,04	-
2022	-	16,5	**	800	13,4	-
2023	-	18,8	**	910	15,2	-
2024	-	19,1	**	920	15,5	-

- інформація відсутня;

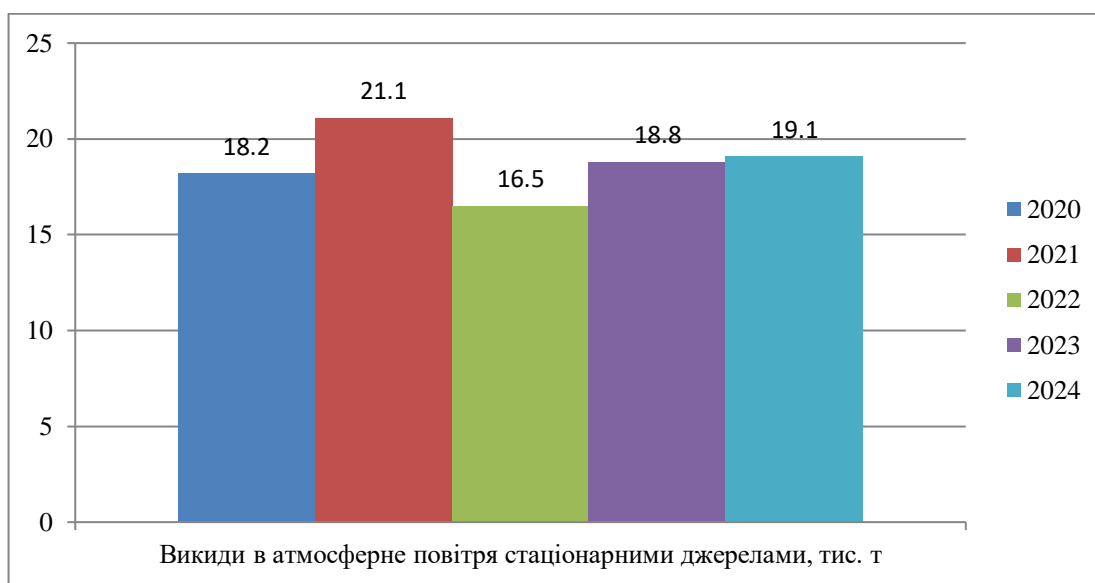
** інформація про викиди від пересувних джерел за 2020, 2022-2024 роки в Головному управлінні статистики в Хмельницькій області відсутня.

Основне антропогенне навантаження на атмосферне повітря області у 2024 році формували кілька великих промислових підприємств різних галузей – паперово-картонної, цементної та цукрової. Їхня діяльність суттєво впливає на екологічний стан регіону та потребує подальшого контролю, модернізації очисних систем і впровадження природоохоронних заходів. Сукупні викиди цих підприємств становлять значну частку від загального обсягу промислових забруднень у регіоні.

Так, у 2024 році до найбільших основних підприємств-забруднювачів атмосферного повітря відносяться ТОВ “Понінківська картонно-паперова фабрика-Україна”, Публічне акціонерне підприємство “Подільський цемент”, ТОВ “Наркевицький цукровий завод”, ТОВ “Старокостянтинівцукор”.

За даними Головного управління статистики у Хмельницькій області найбільший внесок забруднюючих речовин за видами економічної діяльності у 2024 році здійснювали: переробна промисловість – 14 564,3 тонни на рік, що складає 76,0%, а також сільське, лісове та рибне господарство – 2 555,6 тонн на рік (13,33%), транспорт, складське господарство, поштова та кур’єрська діяльність – 560,2 тонни на рік (2,92 %) та інші.

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т

Аналіз забруднення повітряного басейну за останні 5 років (2020-2024 роки) показує, що значних змін в обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря з стаціонарних джерел не відбулося, тобто показники залишаються на одному рівні.

Водночас, найбільший обсяг викидів був зафіксований у 2021 році, коли загальна кількість викидів в атмосферне повітря збільшилась на 2,9 тис. тонн порівняно з попереднім роком.

Останніми роками спостерігається стійке зростання кількості автотранспортних засобів, що закономірно призводить до збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу. На кількісні та якісні показники

цих викидів впливають також такі чинники, як якість палива, технічний стан транспортних засобів і тривалість їх експлуатації, стан дорожнього покриття та рівень організації дорожнього руху. Особливо гостро проблема проявляється у великих містах, де концентрація транспорту є найвищою, а затори на дорогах сприяють тривалому простою двигунів, що додатково збільшує обсяги шкідливих викидів.

Водночас значну шкоду довкіллю завдає не лише господарська діяльність, а й збройна агресія російської федерації проти України. Ворожі обстріли житлових районів, промислових підприємств та об'єктів критичної інфраструктури часто супроводжуються потужними вибухами та пожежами, внаслідок чого в атмосферу вивільняється велика кількість токсичних речовин. Це створює додаткову загрозу для здоров'я населення області та загалом погіршує екологічну безпеку нашого регіону. Потрапляння шкідливих речовин в атмосферу призводить до погіршення якості повітря, зростання кількості випадків респіраторних захворювань, алергій та інших проблем зі здоров'ям серед місцевого населення.

Попри неможливість впливати безпосередньо на обстріли та їхні наслідки, зменшити негативний вплив на атмосферне повітря можливо шляхом впровадження інноваційних технологій, модернізації виробничих процесів і підвищення екологічної ефективності підприємств.

Покращення якості атмосферного повітря та зменшення викидів є надзвичайно важливими завданнями в сучасних умовах. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є скорочення обсягів промислового виробництва, зменшення споживання газу та вугілля, а також перехід підприємств на енергоощадні режими роботи. Не менш важливим є оновлення автопарку, обмеження експлуатації застарілих транспортних засобів, заборона використання палива низької якості та покращення стану дорожнього покриття. На промислових підприємствах впроваджуються заходи зі зменшення викидів забруднюючих речовин, фінансування яких здійснюється за рахунок власних коштів.

Варто відзначити й позитивні зрушення у сфері розвитку альтернативної енергетики. Так, на території Хмельницької області активно впроваджуються об'єкти енергетичної галузі, що працюють на відновлюваних джерелах енергії. Наразі в області функціонує 32 малі гідроелектростанції та 24 сонячні електростанції. Зокрема, у 2018 році було введено в експлуатацію 12 сонячних електростанцій із загальною встановленою потужністю 32 МВт. Це є прикладом раціонального підходу до збереження довкілля та ефективного використання природних ресурсів.

Таким чином, найочевидніший вихід по зміні клімату – перехід на відновлювальні джерела енергії, перехід на електротранспорт та велосипеди, озеленення населених пунктів, модернізація виробництв.

3.2. ОХОРОНА І РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ ТА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Водні ресурси – це запаси поверхневих і підземних вод, які можуть бути використані в різних галузях народного господарства. Деякі споживачі, зокрема, промислові підприємства, сільське та комунальне господарства, використовують воду безповоротно, вилучаючи її з річок, озер, водосховищ або водоносних горизонтів. Інші ж не забирають воду безпосередньо, а застосовують її енергію, водну поверхню чи водоймище загалом – наприклад, у гідроенергетиці, водному транспорті чи рибному господарстві.

Річки, озера, моря та океани відіграють надзвичайно важливу роль як складові природного середовища. Вони створюють сприятливі умови для існування всього живого на планеті, зокрема й людини. Вода необхідна для підтримання життєвих процесів, регулювання клімату, формування ґрунтів і біорізноманіття. Особливою рисою води, яка відрізняє її від більшості інших природних ресурсів, є здатність до безперервного оновлення завдяки природному кругообігу. Цей процес охоплює атмосферу, літосферу та біосферу, забезпечуючи постійний рух і перерозподіл води в природі. Саме це робить воду стратегічно важливим, хоча й не безмежним ресурсом, який потребує раціонального та дбайливого використання.

Проблема забезпечення водою в достатній кількості і відповідної якості всіх галузей існує як в Україні, так і в Хмельницькій області.

Водні ресурси Хмельницької області складаються з місцевого поверхневого стоку (в середньому 2,1 млрд м³ на рік) і запасів підземних вод (прогнози – 720 тис. м³/рік, затверджені – 160 млн. м³/рік).

Поверхневі водні ресурси середнього по водності року (P = 50 %) становлять 9,202 млрд. м³, а в маловодний рік (P = 95 %) зменшуються до 4,953 млрд. м³. Модуль річного поверхневого стоку змінюється по території області від 4,5 до 1,8 л/с з 1 км². Частина поверхневого стоку формується за межами області і надходить транзитом до Хмельницької області.

Водокористування та водовідведення – це взаємопов'язані процеси, що охоплюють використання та обробку водних ресурсів у різних галузях господарства та побуту. Водокористування включає забір води з природних джерел, її використання для різних виробничих, сільськогосподарських, комунальних чи побутових потреб, а також скидання стічних вод. Водовідведення полягає у збиранні, виведенні та транспортуванні стічних вод з об'єктів інфраструктури, їх подальшому очищенні перед скиданням у навколишнє середовище або повторним використанням.

Так, рівень водозабезпеченості в області в середній по водності рік становить 7,07 тис. м³/чол (за рахунок місцевого стоку – 1,7 тис. м³/чол), в маловодний рік 95,0 % забезпеченості – 3,80 тис. м³/чол. (за рахунок місцевого стоку – 0,78 тис. м³/чол).

Водозабезпеченість місцевим поверхневим стоком одного жителя області становить 1,7 тис. м³ при середній по державі 1,1 тис. м³, проте води

нерівномірно розподіляються як по території, так і по сезонам року, але в основному всі галузі забезпечені необхідною кількістю води, хоча якість не завжди відповідає вимогам.

З наявних водних ресурсів забір прісної свіжої води всіма галузями та населенням області в 2024 році, згідно державної звітності про використання води (форма № 2ТП-водгосп (річна)), склав:

Всього – 104,984 млн м³, в тому числі:

- поверхневої – 64,992 млн м³;
- підземної – 39,992 млн м³.

Використання води основними галузями господарства області в 2024 році становить 83,074 млн м³, в тому числі:

- промисловістю – 38,013 млн м³;
- сільським господарством – 18,374 млн м³;
- комунальним господарством – 24,814 млн м³;
- іншими галузями – 1,873 млн м³.

У суббасейні річки Прип'ять (басейн Дніпра) найбільші об'єми забору поверхневої води протягом року здійснювали ВП "Хмельницька АЕС", АТ "НАЕК "Енергоатом", ТОВ "Понінківська картонно-паперова фабрика – Україна", ПрАТ "Теофіпольський цукровий завод", КП "Полонне тепловодопостачання", ТОВ "Зелений парк" м. Ізяслав, ПрАТ "Хмельницькрибгосп", орендарі ставків.

Найбільшими користувачами підземної води в суббасейні річки Прип'ять (басейн Дніпра) – ВП "Хмельницька АЕС", "НАЕК "Енергоатом", Старокостянтинівське КП ВКГ "Водоканал", Шепетівське КП ВКГ, Красилівське КПВКГ, Славутське УВКГ, Теофіпольське ВУЖКГ.

У басейні Південного Бугу найбільшими водокористувачами поверхневої води були ТОВ "Наркевицький цукровий завод", ПрАТ "Хмельницькрибгосп", ТОВ "Агрохолдинг 2012", орендарі ставків та підземної води – МКП "Хмельницькводоканал", Квартирно-експлуатаційний відділ міста Хмельницький, МКП "Хмельницьктеплокомуненерго", КП "Наркевицький комбінат комунальних підприємств", КП "Старосинявський ЦВК № 1", КГП "Злагода" смт Летичів.

У басейні Дністра найбільші забори поверхневої води протягом року здійснювали КП "Міськтепловоденергія" м. Кам'янець-Подільський, ТДВ "Городоцьке", ТОВ "Максфарм" села Бабшин Гринчук Кам'янець-Подільського району, ПрАТ "Хмельницькрибгосп", орендарі ставків та підземної – КП "Міськтепловоденергія" м. Кам'янець-Подільський, Волочиське КП ВКГ "Джерело", КП "Міськводоканал" м. Дунаївці, КП "Городоккомунсервіс", солодовий завод ПрАТ "Оболонь" смт Чемерівці.

У сільській місцевості джерелом водопостачання здебільшого є криниці, тоді як комунальні водопроводи використовуються значно рідше.

Проте, у зв'язку з сухими літньо-осінніми періодами останніх років та нестачею води в криницях, в області здійснюється будівництво сільських водогонів. У цілому населення області забезпечено питною підземною водою.

В той же час такі райони як Придністров'я, яке відноситься до районів з дефіцитом підземних вод, та Хмельницьке Полісся (Шепетівський район), де великий вміст в підземній воді радонових сполук, забезпечуються питною водою за рахунок поверхневих водозаборів – міста Кам'янець-Подільський та Полонне.

Враховуючи достатні запаси як поверхневих так і підземних вод, господарство і населення Хмельницької області, у звітному році були повністю забезпечені водою.

Переважна більшість річок Хмельницької області є малими і належать до трьох річкових басейнів: Дніпра (40 % території області), Дністра (37,6 %) та Південного Бугу (22,4 %). Територією області частково протікають дві великі річки (Дністер і Південний Буг) та три середні (Горинь, Случ і Збруч).

На території області налічується 3733 річки загальною довжиною 12880 км, з яких 211 мають довжину понад 10 км, а їхня сумарна протяжність становить 4872 км. Річки північної та центральної частин області (басейн Дніпра та Південного Бугу), які течуть у північному та східному напрямках мають неглибокі, широкі долини, заболочені заплави, малі повздовжні похили русел, і як наслідок невеликі швидкості течій (0,1 м/с – 0,2 м/с). Ліві притоки Дністра (Збруч, Жванчик, Смотрич, Тернава, Ушиця, Калюс та інші) течуть на південь, причому майже паралельно одна до одної. На своєму шляху вони виробили глибокі, місцями каньйоноподібні долини. Середня швидкість течії їх у 2-4 рази перевищує швидкості інших річок області. На окремих ділянках річки набувають характеру гірських річок.

Озер в області дуже мало, вони невеликі за розмірами. На півночі області у басейні річки Горинь, у лісових масивах на землях державної власності, знаходяться найбільші озера Святе та Тереміж, площа водного дзеркала яких відповідно становить 4,2 і 2,6 гектарів.

На території Хмельницької області налічується 2976 водних об'єктів (із них 39 – водосховищ). Більшість водосховищ об'ємом менше 10 млн м³, лише Щедрівське водосховище та водойма-охолоджувач ХАЕС мають відповідно повний об'єм 25,25 і 120 млн м³. Частина водосховищ об'ємом трохи більше 1 млн м³. За час експлуатації водосховищ частина їх об'єму замулилась, верхів'я позаростало водною рослинністю, тому площі водного дзеркала і об'єми зменшилися.

Більшість ставків і водосховищ використовуються для риборозведення, інші – для водопостачання цукрових заводів та промислових підприємств. Забруднення водних об'єктів неочищеними та недостатньо очищеними зворотними водами через незадовільний технічний стан водоочисних споруд або їх відсутність – одна з найактуальніших екологічних проблем області.

Основні фактори постійного негативного впливу на водні об'єкти області: періодичне скидання промислових стоків (залпові, недостатньо очищені), надходження поверхневого стоку від виробничих майданчиків підприємств та забудованої території міст без очищення, надходження каналізаційних стоків у випадках поривів на каналізаційних мережах,

проведення господарської діяльності в межах прибережних смуг і водоохоронних зон, надмірне рекреаційне навантаження тощо.

Через аварійний стан окремих вузлів і агрегатів та загальну фізичну зношеність обладнання, несвоєчасне проведення поточних та капітальних ремонтів, перевантаженість або недовантаженість очисних споруд призводить до того, що 1,010 млн м³ недостатньо очищених стоків щорічно надходить до поверхневих водойм.

Забруднення підземних вод може відбуватись за рахунок надходження стоків у ґрунт зі зношених каналізаційних мереж і напірних колекторів, забруднення через свердловини, які вийшли з експлуатації, надходження забруднюючих речовин із поверхневим стоком у місцях накопичення промислових і побутових відходів та місцях стихійних звалищ.

Потребує вирішення питання ліквідаційного тампонажу недіючих артезіанських свердловин, які вийшли з ладу і створюють загрозу забруднення підземних горизонтів. Подальше існування безгосподарних і непридатних до експлуатації свердловин у будь-який час може привести до забруднення підземних вод.

Залишається проблемою визначення розмірів і меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг вздовж річок та навколо водойм на території області. Площа прибережних захисних смуг по області орієнтовно становить 52,5 тис. гектарів. Прибережні смуги багатьох водойм області потребують негайних заходів щодо покращення їхнього екологічного і санітарного стану: має місце використання земель усупереч вимогам природоохоронного законодавства.

Ще однією проблемою в області є затоплення і підтоплення територій, руйнування берегів річок та водойм, що спричиняє деградацію ґрунтів, загибелі рослинного і тваринного світу, заболочення водоймищ. Відповідно до розробленої документації по визначенню земель, які затоплюються внаслідок повеней та паводків, що повторюються один раз на 2, 4, 10, 20 і 100 років і завдають збитків суспільному виробництву та даних управління МНС в області, підтоплення та затоплення можуть зазнавати 14 583 га земель та 2 798 будівель (дворів). Вирішення проблем протипаводкового захисту пов'язане з регулюванням річок, захистом від замулення і водної ерозії, а також будівництвом та виконанням відповідних робіт у заплавах.

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин”, що набрав чинності 27.05.2021 року, землі державної власності, зокрема водного фонду, переходять в комунальну власність, і статус їх розпорядників набувають відповідні органи місцевого самоврядування.

Пунктом 24 Перехідних положень Земельного кодексу України передбачено, що землями комунальної власності територіальних громад вважаються всі землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів у межах таких територіальних громад, крім земель, зокрема, під

будівлями, спорудами, іншими об'єктами нерухомого майна державної власності; природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення в межах об'єктів і територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, лісогосподарського призначення.

Земельні ділянки, що вважаються комунальною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст відповідно до цього пункту і право державної власності на які зареєстроване у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, переходять у комунальну власність з моменту державної реєстрації права комунальної власності на такі земельні ділянки.

Інші земельні ділянки та землі, не сформовані у земельні ділянки, переходять у комунальну власність з дня набрання чинності пунктом 24 Перехідних положень Земельного кодексу України. З огляду на вищевикладене, більшість земельних ділянок водного фонду з дня набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин” перейшли в комунальну власність.

Хмельницька обласна державна адміністрація є розпорядником стосовно земельних ділянок водного фонду під будівлями, спорудами, іншими об'єктами нерухомого майна державної власності та земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення в межах об'єктів і територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Екологічний стан поверхневих вод області відстежувався Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології і лабораторією Регіонального офісу водних ресурсів у Хмельницькій області по 6 водних об'єктах на 7 контрольних створах та Державною установою “Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України” на водоймах 1-ї категорії – у 3 створах та 2-ї категорії – у 66 створах. Також, лабораторією басейнового управління водних ресурсів річок Прут та Сірет здійснюється моніторинг поверхневих вод р. Дністер (783 км, питний водозабір м. Кам'янець-Подільський). Спостереження за рівнем забруднення водних об'єктів на території національного природного парку “Подільські Товтри” здійснювалось лабораторією парку.

Оцінка якості поверхневих вод Хмельницької області здійснювалась на основі аналізу гідрохімічних показників у порівнянні з відповідними значеннями їх ГДК.

За даними моніторингових спостережень, рівень забруднення басейну трьох великих річок Дніпро, Південний Буг, Дністер у порівнянні з минулим роком суттєво не змінився.

Поверхневі води басейну р. Дніпро характеризувалися підвищеним вмістом розчинених органічних сполук, азоту амонійного, нітритів та розчиненого кисню.

Динаміка водокористування

Показники	Одиниця виміру	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5
Забрано води з природних джерел, усього	млн м ³	96,925	104,545	104,984
у тому числі:				
поверхневої	млн м ³	57,751	65,296	64,992
підземної	млн м ³	39,174	39,249	39,992
морської	млн м ³	-	-	-
Забрано води з природних джерел у розрахунку на одну особу	м ³	-	-	-
Використано свіжої води, усього	млн м ³	76,948	82,889	83,074
у тому числі на потреби:				
господарсько-питні	млн м ³	26,645	27,167	27,039
виробничі	млн м ³	47,805	53,423	53,911
сільськогосподарські	млн м ³	0,767	0,588	0,548
зрошення	млн м ³	1,652	1,712	1,566
Використано свіжої води у розрахунку на одну особу	м ³	-	-	-
Втрачено води при транспортуванні	млн м ³	9,577	8,675	9,213
	% до забраної води	9,88	8,29	8,77
Скинуто зворотних вод, усього	млн м ³	36,388	55,855	52,070
у тому числі:				
у підземні горизонти	млн м ³	-	-	-
у накопичувачі	млн м ³	1,027*	1,130*	1,579*
на поля фільтрації	млн м ³			
у поверхневі водні об'єкти	млн м ³	35,361	54,713	50,491
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього	млн м ³	35,361	54,713	50,491
з них:				
нормативно очищених, усього	млн м ³	30,438	31,630	32,025
у тому числі:				
на спорудах біологічного очищення	млн м ³	30,331	31,441	31,823
на спорудах фізико-хімічного очищення	млн м ³	0,010	0,012	0,016
на спорудах механічного очищення	млн м ³	0,097	0,177	0,186
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³	4,529	22,497	18,004
забруднених, усього	млн м ³	0,394	0,586	0,462
у тому числі:				
недостатньо очищених	млн м ³	0,394	0,586	0,462
без очищення	млн м ³	-	-	-
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на одну особу	м ³	-	-	-

- інформація відсутня;

* згідно оновлених узагальнених даних звітів про використання води – скид у приймачі не віднесені до водних об'єктів.

Показник БСК₅, який характеризує наявність у воді нестійких органічних сполук, перевищував гранично допустимі концентрації згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) у 1,4 рази (2023 рік – 1,7 рази), максимальне значення 3,52 ГДК_{рг}, спостерігалось у липні 2024 року у воді р. Случ, 354 км село Коржівка.

За середнім вмістом біогенних елементів спостерігались перевищення гранично допустимих концентрацій по азоту амонійному у 3,7 рази (2023 рік – 15,64 рази), що може бути пов'язано із забрудненням річки органічними речовинами (найбільше значення цього показника зафіксовано липні 2024 у воді р. Случ, 0,5 км нижче м. Старокостянтинів та становило 10,9 ГДК_{рг}). Значення розчиненого кисню мало перевищення в 1,6 рази (2024 рік – 1,7 рази).

Поверхневі води басейну р. Південний Буг характеризувалися підвищеним вмістом розчинених органічних сполук, азоту амонійного, нітритів та розчиненого кисню.

Показник БСК₅ перевищував гранично допустимі концентрації згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) у 1,9 рази (2023 рік – 2,09 рази), найвище значення показника зафіксовано в серпні 2024 року на позначці 4,47 ГДК_{рг}, 1 км нижче м. Хмельницький, село Копистин 743 км.

Вміст азоту амонійного в р. Південний Буг перевищував допустимі рівні рибогосподарських нормативів у 7,3 рази (2023 рік – 10,675 разів), найвище значення зафіксовано в травні 2024 року на позначці 32,25 ГДК_{рг}, 1 км нижче м. Хмельницький село Копистин 743 км.

Середньорічні значення концентрації нітритів у водах Південного Бугу згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) становило 3,3 ГДК. Протягом року зафіксовано перевищення гранично допустимих концентрацій для водойм господарсько-побутового призначення розчиненого кисню в 1,8 рази. Вміст усіх інших показників, по яких проводилися спостереження, протягом 2024 року знаходилися в межах норм.

Протягом 2024 року Державною установою “Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України” проводився контроль за станом поверхневих водоймищ.

Упродовж 2024 року з джерел централізованого водопостачання досліджено 9354 проби на санітарно-хімічні показники, із них не відповідали санітарно-гігієнічним нормативам 663 проби (7,08 %), за бактеріологічними показниками відповідно – 10014 – 339 проби (3,38 %).

Комунальних водопроводів досліджено на санітарно-хімічні показники 7466 проб, із них не відповідало санітарно-гігієнічним вимогам 289 проб – 3,87

%; на мікробіологічні показники досліджено 8002 проб, виявлено відхилення в 153 випадках – 1,91 %.

Відомчих водопроводів досліджено на санітарно-гігієнічні показники 1150 проб, виявлено відхилення в 214 пробах – 18,60 %; на мікробіологічні показники досліджено 1122 проби, виявлено відхилення в 53, що складає – 4,72%.

В сільських водопроводів досліджено 675 проб на санітарно-хімічні показники, виявлено відхилення в 129, що склало 19,11 %; на мікробіологічні показники досліджено 861 пробу, виявлено відхилення в 130 пробах – 15,09 %.

Із джерел нецентралізованого водопостачання досліджено 1923 проби на санітарно-хімічні показники, виявлено відхилення в 630, що склало – 32,76 %; на мікробіологічні показники досліджено 2172 проби, виявлено відхилення в 386 пробах – 17,77 %.

На вміст радіоактивних речовин досліджено 63 проби із джерел централізованого водопостачання, 46 – із комунальних водопроводів, в тому числі 5 – із поверхневих водойм, 17 – з відомчих водопроводів, 15 проб – із джерел нецентралізованого водопостачання, відхилень не виявлено.

Загальні скиди зворотних вод становили 52,070 млн м³, в минулому році скинуто 55,855 млн м³ зворотних вод. Зменшились обсяги скидання недостатньо-очищених зворотних вод, в 2024 році вони склали 0,462 млн м³, у 2023 році – 0,586 млн м³.

У 2024 році, порівняно з 2023 роком, скиди забруднюючих речовин, які визначені державною звітністю по формі № 2ТП-водгосп (річна), зменшились майже по всіх речовинах, а саме: БСК₅ -12,0 т., ХСК -75,0 т., завислі речовини -18,0 т., сульфати -57,0 т., хлориди -199,0 т., азот амонійний -3,0 т., нітрати -12,0 т., АПАР -0,517 т., залізо -0,41 т., мідь -0,011 т., цинк -0,004 т., нікель -0,02 т., нафтопродукти -0,063 т., фосфати -3,703 т., хром⁶ -0,005 тонн.

Збільшились по: сухому залишку +12197,0 т. та хрому загальному +0,046 тонн.

Показник нітритів залишився стабільним порівняно з 2023 роком.

Земля є одним із головних ресурсів життєдіяльності суспільства. Вона слугує територіальною основою для усіх видів діяльності людини, є виробничим фактором багатьох галузей. В умовах земельної реформи, яка сьогодні має глобальний масштаб та значення, земля розглядається як один з головних інструментів подолання бідності, підвищення рівня життя кожного члена суспільства та громад у цілому.

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (лісовими, водними, мінеральними, кліматичними) є компонентами оточуючого середовища, місцем існування людини. Їм належить активна участь у суспільному виробництві, засобом якого вони є та джерелом задоволення потреб людини. Земля відіграє найважливішу загальнобіосферну роль і є основою функціонування атмосфери, гідросфери та інших сфер, розвитку

рослинного і тваринного світу, а також людського суспільства. В аграрному секторі земельні ресурси – головний засіб виробництва, найважливіша складова частина ресурсної бази землеробства. Характер і якість земель, родючість сільськогосподарських угідь визначають ефективність аграрного виробництва, можливість розв'язання продовольчої проблеми, продуктивність праці в аграрній сфері.

Сучасний ґрунтовий покрив Хмельницької області сформувався під впливом ґрунтоутворних порід, рельєфу, клімату, рослинного покриву та господарської діяльності людини.

Земельний фонд області складає більше 2,0 тис. га, в структурі земельного фонду майже 3/4 території зайнято сільськогосподарськими землями. Площа сільськогосподарських угідь зменшується, у свою чергу збільшується кількість забудованих земель.

У користуванні сільськогосподарських підприємств знаходяться 1/3 земель від загальної площі. З розподілу земель і в розрізі землекористувачів і власників землі очевидно, що найбільша питома вага земель знаходиться у власності і користуванні громадян – в тому числі наданих для: ведення фермерського господарства; ведення товарного сільськогосподарського виробництва; особистого селянського господарства; будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд; ведення садівництва; дачного і гаражного будівництва; городництва; сінокошення і випасання худоби; здійснення несільськогосподарської підприємницької діяльності.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси є високий ступінь розораності сільськогосподарських угідь, складний рельєф, порушення агротехніки вирощування сільськогосподарських культур, відходи промислового виробництва та забудова.

Однією з найважливіших оцінок стану навколишнього природного середовища є родючість ґрунтів, збереження якої залишається ключовим питанням для благополучного життя людей. Одним із найважливіших показників родючості є забезпеченість ґрунту гумусом. У цілому по області середньозважений показник забезпеченості гумусом складає 2,79 відсотка.

3.3. УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТА НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІНИЧМИ РЕЧОВИНАМИ

В умовах стрімкого зростання населення планети та інтенсивного розвитку технічного прогресу однією з найгостріших глобальних проблем стає проблема поводження з відходами – як побутовими, так і відходами різних галузей промисловості. Ця проблема актуальна не лише у світовому масштабі, а й на регіональному рівні. Зокрема, в межах Хмельницької області вона набуває особливої гостроти у зв'язку зі зростанням кількості споживання, розширенням промислового виробництва та недостатньо розвиненої інфраструктури, призначеної для запобігання утворенню відходів, їх

утилізації, знешкодження та видалення відповідно до вимог чинного законодавства.

Наразі одним із ключових факторів, що спричиняють зростання обсягів відходів, є надмірне ресурсокористування, неефективне використання сировини та енергії, а також застосування застарілих технологій у промисловості. Як наслідок, показники утворення відходів залишаються високими протягом останніх десятиліть. Значна частина відходів і досі не піддається переробці чи належному знешкодженню, а безпосередньо потрапляє у навколишнє природне середовище. Це призводить до забруднення повітря, ґрунтів, поверхневих та підземних вод, що становить реальну загрозу для життя та здоров'я людей, а також негативно впливає на флору і фауну.

Відповідно до чинного законодавства України, відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися. Відходи класифікуються за кількома критеріями, зокрема за ступенем небезпеки, походженням, фізико-хімічними властивостями та придатністю до повторного використання чи відновлення.

Особливу увагу в законодавстві приділено небезпечним відходам, оскільки вони можуть завдати значної шкоди довкіллю та здоров'ю людини як самотійно, так і при взаємодії з іншими речовинами. Небезпечними вважаються відходи, що мають фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити суттєву загрозу для навколишнього природного середовища та здоров'я людини й потребують спеціальних методів і засобів поводження.

Залежно від характеру небезпеки такі відходи поділяються на токсичні, біологічні, вибухонебезпечні, вогненебезпечні та радіоактивні.

Неналежне управління небезпечними відходами може призвести до забруднення води, ґрунтів і повітря, викликати отруєння, інфекційні захворювання або аварійні ситуації. Саме тому збирання, перевезення та оброблення таких відходів повинні здійснюватися лише спеціалізованими підприємствами, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та провадити діяльність на об'єктах оброблення відходів, які відповідають вимогам законодавства.

Державне регулювання у сфері управління відходами, їх підготовки до повторного використання, рециклінгу та відновлення з метою запобігання негативному впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище здійснюється відповідно до Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про управління відходами” та інших нормативно-правових актів.

Реформа управління відходами створена з метою екологічно безпечної системи управління відходами та забезпечення переходу на сучасні передові практики її впровадження.

Реформа управління відходами передбачає приведення законодавства України у відповідність до вимог законодавства ЄС у сфері управління

відходами; створення сприятливих умов для побудови в Україні сучасних інфраструктурних об'єктів зі збирання та оброблення відходів; розроблення та запровадження комплексної програми екологічної просвіти та інформування суспільства про управління відходами та стале споживання.

Прийняття Закону України “Про управління відходами” стало важливим кроком до формування ефективної, сучасної та екологічно безпечної системи поводження з відходами. Документ був розроблений на основі принципів та найкращих практик законодавства Європейського Союзу й передбачає впровадження дієвих механізмів для підвищення ефективності управління в цій сфері. Його ухвалення є частиною зобов'язань України в рамках євроінтеграційного процесу.

Закон України “Про управління відходами” був ухвалений Верховною Радою 20 червня 2022 року та набрав чинності 9 липня 2023 року. Документ уперше інтегрує в національне законодавство основоположні принципи європейської політики у сфері управління відходами, зокрема щодо впровадження взаємопов'язаної системи довгострокового планування на національному, регіональному та місцевому рівнях. Такий підхід дозволяє відійти від фрагментарного підходу до вирішення проблеми відходів і забезпечити цілісну, стратегічно орієнтовану модель управління, яка враховує інтереси держави, територіальних громад та бізнесу.

Закон визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності у сфері управління відходами. Він спрямований на запобігання їх утворенню, скорочення обсягів, мінімізацію негативного впливу на довкілля та здоров'я населення. Крім того, закон стимулює розвиток повторного використання матеріалів, рециклінгу, утилізації та відновлення ресурсів. Одним із ключових механізмів, передбачених законом, є впровадження принципу розширеної відповідальності виробника, що має сприяти зменшенню кількості відходів і підвищенню ефективності використання ресурсів.

У зв'язку з набуттям чинності Закону України “Про управління відходами” було змінено розподіл повноважень між органами державної влади. Зокрема, з Департаменту природних ресурсів та екології, як структурного підрозділу облдержадміністрації, було знято ряд повноважень.

Відповідно до Положення про Департамент, затвердженого розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 10.07.2025 року № 842/2025-р Департамент бере участь у забезпеченні реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів; бере участь у межах повноважень у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання, а також погодженні місцевих планів управління відходами.

З набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 року № 556 “Деякі питання подання декларації про відходи”, з 13.05.2022 року втратила чинність постанова Кабінету Міністрів України від

18.02.2016 року № 118 “Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми”.

Відповідно до пункту 4 Порядку подання декларації про відходи, декларація подається суб'єктом господарювання у сфері поводження з відходами один раз на рік до 20 лютого року, що настає за звітним, в електронній формі через Єдиний державний вебпортал електронних послуг шляхом заповнення форми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 року № 556 “Деякі питання подання декларації про відходи”.

Основними джерелами утворення відходів на території Хмельницької області є підприємства агропромислового комплексу, металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів та сфери комунально-побутового обслуговування.

Структура промислового виробництва Хмельниччини характеризується високим рівнем ресурсовикористання, який обумовлений недосконалістю технологій, що застосовуються у виробництві та сприяють значному утворенню і накопиченню відходів виробництва і споживання.

У 2024 році від економічної діяльності підприємств та організацій (у тому числі від домогосподарств) утворилося 1074189,396 т відходів, лише від економічної діяльності утворено – 898287,727 т відходів. З них 5460,307 т становлять небезпечні відходи та 1068729,089 т відходів, що не є небезпечними.

Показники утворення відходів у динаміці за 2020-2024 роки

№ п/п	Показник	2020*	2021*	2022*	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
1.	Обсяги утворення відходів:					
1.1.	Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи, т	34,648	0,067	4,107	476635,532	637511,269
1.2.	Небезпечні (токсичні) відходи за формою звітності № 1-небезпечні відходи)	764,112	619,981	2391,812	-	-
1.3.	Відходи житлово-комунального господарства, тис. т	359,463	362,384	257,5	-	-
1.4.	Загальна кількість відходів, т	500924,9	752415,4	800972,718	821747,304	1074189,396
2.	Інтенсивність утворення відходів:	-	-	-	-	-
2.1.	Утворення твердих побутових відходів на особу, т/на 1 людину	0,289	0,292	0,21	-	0,87

- * дані включають відходи четвертого класу небезпеки;

- інформація відсутня.

За даними Головного управління статистики у Хмельницькій області протягом 2024 року утворено 5120,291 т деревних відходів, 506737,983 т відходів рослинного походження.

Найбільше у 2024 році спалено відходів рослинного походження – 45895,489 т та залишків сортування – 25201,92 тонни.

З метою формування екологічної свідомості та культури, запобігання забрудненню довкілля проводиться безкоштовний збір від населення небезпечних відходів. На сьогоднішній день такі види відходів як: батарейки, люмінесцентні та енергозберігаючі лампи, термометри, залишки медикаментів, які втратили термін придатності, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, тара з побутової хімії, тара із залишків фарб, лаків, клеїв та розчинників збираються окремо Хмельницьким комунальним підприємством “Спецкомунтранс” пересувним мобільним пунктом (Екобус) та передаються спеціалізованим підприємствам, що отримали ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

У 2024 році Екобусом було прийнято батарейок – 5678 кг, ламп люмінесцентних та енергозберігаючих – 8834 штуки, термометрів – 1000 штуки, медикаментів – 1500 кг, відпрацьованого електричного та електронного обладнання – 3000 кг, тари (фарба, клеї, розчинники) – 2000 кг.

Актуальною проблемою залишається поводження з твердими побутовими відходами, обсяги накопичення яких щорічно зростають.

За інформацією, наданою Департаментом розвитку громад, будівництва та житлово-комунального господарства Хмельницької облдержадміністрації, в області нараховується разом 475 полігонів та сміттєзвалищ твердих побутових відходів (загальною площею 430,9223 га), з яких: 21 полігон (міські/селищні) та 454 сміттєзвалища (14 селищні/440 сільські). З 21-го полігону твердих побутових відходів, усього 5 мають проєктно-кошторисну документацію (міста Городок, Деражня, Нетішин, Славута, селище Теофіполь) та на 21 полігон оформлено паспорти місць видалення відходів.

У поводженні з побутовими відходами в області переважає їх захоронення (близько 99,9 % побутових відходів), частка компостування та рециклінгу залишається незначною. Збирання побутових відходів здійснюється за допомогою контейнерної системи та запроваджується роздільне їх сортування.

Рекультивация полігонів, розгортання та ущільнення відходів на полігонах та сміттєзвалищах здійснюється щороку, по мірі необхідності та наявності коштів (за рахунок підприємств та місцевих бюджетів). У 2024 році жодного сміттєзвалища не було рекультивовано та сановано.

За наявною інформацією, у 2024 році не проводилися заходи з будівництва нових полігонів та сміттєзвалищ. В області є перевантаженими 6 полігонів. Підлягають рекультивации 5, у минулому році рекультивовано 2 сміттєзвалища, санацію не проводили. Рекультивация полігонів, розгортання та ущільнення відходів на полігонах та сміттєзвалищах здійснюється щороку,

по мірі необхідності та наявності коштів (за рахунок підприємств та місцевих бюджетів).

Водночас, у населених пунктах області створено пункти прийому вторинної сировини, встановлені контейнери для збирання пластику (ПЕТ-пляшки), скла. У багатьох громадах укладені договори з приватними підприємцями на вивезення скла та ПЕТ-пляшки.

Всього в області 78,0 % населення охоплені послугою зі збирання та вивезення твердих побутових відходів та 7,5 % населення області охоплені послугою роздільного збору відходів (сортування відходів на місці їх збору).

Протягом весни та осені 2024 року було проведено весняний та осінній місячники з благоустрою територій населених пунктів “За чисте довкілля”. Під час акції було виявлено та ліквідовано 725 несанкціонованих сміттєзвалищ, з яких зібрано і вивезено 19,42 тис. м³ сміття. Така ситуація повторюється щороку внаслідок неповного охоплення населення службами збирання твердих побутових відходів та низьких штрафів за порушення екологічного законодавства.

Роздільний збір відходів в області запроваджено у багатьох містах і селищах області: Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Славута, Старокостянтинів, Нетішин, Волочиськ, Дунаївці, Летичів, Ізяслав, Полонне, Нова Ушиця, Білогір'я, Городок, Антоніни, Красилів, Сатанів, Меджибіж, Теофіполь, Вовковинці, Солобківці, Крупець, Щиборівка, Закупне інші.

У вересні 2020 року відкрито Центр управління відходами на території полігону твердих побутових відходів м. Хмельницький, де приймають будівельні відходи, “зелені відходи”, меблі, побутову техніку, ПЕТ, скло, папір, поліетилен, упаковку Tetra pak, небезпечні відходи, змішані відходи, метал, одяг.

На сьогодні існують проблеми подальшого запровадження роздільного збирання корисних компонентів відходів, що пов'язано насамперед, з відсутністю реального стимулюючого ринку збуту цих компонентів, зацікавленості у цій проблемі, крім цього вторинне використання, переробка та знешкодження твердих побутових відходів потребують вкладення значних коштів.

На більшості полігонів твердих побутових відходів не здійснюється моніторинг їх впливу на підземні водоносні горизонти, лише деякі підприємства, які експлуатують полігони твердих побутових відходів, уклали угоди на проведення контролю впливу місць видалення відходів на ґрунти; не вирішене питання збору та утилізації фільтрату для усіх полігонів області.

Полігони твердих побутових відходів експлуатуються за відсутності проєктної документації, без виконання інженерних досліджень, геологічних та гідрогеологічних вишукувань, екологічних та санітарно-гігієнічних досліджень.

Основними напрямками стратегії управління у сфері поводження з відходами є повне знешкодження непридатних пестицидів, що знаходяться на території області, та розв'язання проблеми побутових відходів, зокрема через

впровадження системи роздільного збирання та утилізації сміття і будівництва нових сучасних полігонів для населених пунктів, в першу чергу, обласного центру.

Частково проблема зменшення негативного впливу небезпечних відходів на навколишнє природне середовище вирішується шляхом їх передачі на переробку спеціалізованим підприємствам або повторного використання у виробництві.

Крім того, на сьогодні однією з актуальних екологічних проблем регіону залишається наявність значних обсягів непридатних до застосування і заборонених до використання ХЗЗР, які накопичилися на території Хмельницької області впродовж попередніх років. Їх подальше зберігання без належного контролю та утилізації може призвести до непоправних екологічних наслідків та погіршення санітарно-епідеміологічної ситуації.

Так, станом на 01.01.2025 року за даними органів місцевого самоврядування кількість непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів в Хмельницькій області, які потрібно зібрати, перевезти, обробити, утилізувати та знешкодити, становить 172,0543 тонни.

Загалом в області залишилося 3 місця зберігання ХЗЗР, а саме:

1) ХЗЗР, які знаходяться в місті Волочиськ Хмельницького району Хмельницької області кількістю 92,0 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (бетонні контейнери);

2) ХЗЗР, які знаходяться в місті Славута Шепетівського району Хмельницької області кількістю 11,8543 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (біг-беги);

3) ХЗЗР, які знаходяться в місті Полонне Шепетівського району Хмельницької області кількістю 68,2 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (залізобетонні контейнери).

Тара, в якій зберігаються ХЗЗР, з часом втрачає свою цілісність, порушується її герметичність, що загрожує забрудненню довкілля, призводить до поступового витоку небезпечних речовин у ґрунт, повітря та підземні води. До того ж, в період збройної агресії російської федерації проти України та інших стихійних лих (пожежі, підтоплення) наявність таких місць зберігання ХЗЗР у разі їх ушкодження є джерелом підвищеної небезпеки як для суспільства, так і для довкілля, може статися масштабне екологічне забруднення з довготривалими наслідками для здоров'я населення, сільськогосподарських угідь та біорізноманіття.

Важливо підкреслити, що знешкодження і вивезення непридатних ХЗЗР є одним із ключових пріоритетів у сфері охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки області. Реалізація зазначених заходів дозволить запобігти подальшому забрудненню природних ресурсів, знизити ризики для здоров'я населення, а також сприятиме виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері поводження з небезпечними відходами.

Фінансування заходів із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення та знешкодження

непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин, як напрям публічного інвестування, передбачається здійснити в межах реалізації Середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій Хмельницької області на 2026-2028 роки.

Впровадження таких заходів сприятиме не лише зменшенню негативного впливу на навколишнє природне середовище, а й значно знизить ризики виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із неправильним поводженням з відходами. Це, у свою чергу, допоможе уникнути значних додаткових витрат на ліквідацію можливих наслідків екологічних аварій у майбутньому, що є економічно вигідним для обласного бюджету.

3.4. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Для забезпечення сталого й гармонійного розвитку територій, спрямованого на створення сприятливих умов для життя нинішніх і майбутніх поколінь, надзвичайно важливим є збереження природної основи таких територій. Особливої уваги потребує біологічне, ценотичне та ландшафтне різноманіття, яке є фундаментом стабільного функціонування екосистем і здорового довкілля.

Однією з ключових передумов досягнення цієї мети є встановлення правового статусу природоохоронних територій та об'єктів, тобто переведення частини природних ресурсів і ландшафтів у категорію таких, що підлягають особливій охороні з боку держави та місцевих громад. Це дає змогу ефективніше контролювати використання природних ресурсів, запобігати їх виснаженню, а також обмежувати діяльність, що завдає шкоди природному середовищу.

Серед найефективніших і науково обґрунтованих заходів збереження біорізноманіття є створення природно-заповідних територій та об'єктів, які перебувають під особливою охороною держави. Важливими складовими цього процесу є також організація системного моніторингу стану довкілля та впровадження комплексу заходів, спрямованих на зменшення шкідливого антропогенного впливу на біологічні ресурси. Це, у свою чергу, сприяє збереженню структурної та функціональної цілісності екосистем, підвищує їхню стійкість до зовнішніх змін і забезпечує підтримання природної рівноваги.

Серед основних заходів, спрямованих на зниження загроз біологічному різноманіттю, можна виокремити низку екологічно обґрунтованих дій. До них належать: скорочення масштабів суцільного вирубування лісів, обмеження рекреаційного навантаження на чутливі природні території, раціональне використання біологічних ресурсів, зокрема з лікувальною та харчовою метою, а також впровадження екологічно виважених підходів до ведення сільського господарства й промисловості. Не менш важливими є заходи з

протидії браконьєрству, контролю за незаконним полюванням і рибальством, а також боротьба з різноманітними формами забруднення навколишнього середовища.

Як показує практика, найбільш ефективними шляхами збереження рідкісних і зникаючих видів флори та фауни, а також локальних популяцій є створення у місцях їхнього природного зростання та перебування спеціальних територій і об'єктів природно-заповідного фонду. Водночас важливу роль відіграє активна просвітницька діяльність серед населення, формування екологічної свідомості, а також запровадження системи стимулів і заохочень для тих, хто сприяє охороні довкілля.

Природно-заповідний фонд (далі – ПЗФ) Хмельницької області є унікальним оселищем рідкісних видів рослин та тварин, більшість з яких охороняються на міжнародному та європейському рівнях і становлять особливу цінність за умов заповідання. Основу природно-заповідного фонду області складають об'єкти різних категорій: національні природні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища зі збереженням природних угруповань та ландшафтів. До окремої категорії можна віднести парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендрологічні парки, зоологічні парки та ботанічні сади. Такі об'єкти природно-заповідного фонду можуть створюватись на ділянках природного лісу чи лук з подальшим формуванням і поповненням колекцій рідкісних видів рослин, тварин та угруповань регіону. У парках створюються умови для відтворення та розмноження популяцій зникаючих та вразливих видів, що охороняються на національному та регіональному рівнях.

У 2024 році у структурі природно-заповідного фонду області нараховується 538 об'єктів загальною площею 328684,491 гектар. Під охорону взяті унікальні за своїми ландшафтами, багатством рослинного і тваринного світу, природні комплекси. На їх територіях зростає більше 150 видів рідкісних рослин для області та таких, що потребують особливої охорони, 116 видів є червонокнижними.

Загальнодержавний статус надано 42 об'єктам площею 280134,65 га, місцевого значення – 496 об'єктам загальною площею 48549,84 гектари.

До об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення належать: 2 національні природні парки, 25 заказників (10 ландшафтних, 1 лісовий, 9 ботанічних, 5 гідрологічних), 5 пам'яток природи (1 ботанічна, 1 гідрологічна, 3 геологічні), 1 ботанічний сад, 9 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

До територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення включені: 1 регіональний ландшафтний парк, 135 заказників, 305 пам'яток природи, 20 заповідних урочищ, 1 ботанічний сад, 1 зоологічний парк, 6 дендрологічних парків та 27 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

З територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельницької області ключовими об'єктами є:

національний природний парк “Подільські Товтри” – один із найбільших природоохоронних об’єктів не лише в Україні, а й у Європі. Його загальна площа становить 261 316 га, що складає 12,67 % від території Хмельницької області. Парк розташований у межах Кам’янець-Подільського та Хмельницького районів. Цей парк є унікальним за природними умовами, геологічною будовою, ландшафтним і біологічним різноманіттям, а також має виняткове історико-культурне значення;

національний природний парк “Мале Полісся” – створений у 2013 році з метою збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об’єктів східної частини Малого Полісся. Площа парку становить 8762 га, а розташований він на території Шепетівського району. Природні комплекси парку мають високе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

Також на території області розташований регіональний ландшафтний парк “Мальованка” загальною площею 16915,3 га, який займає територію Шепетівського району. Створений він з метою збереження унікальних типів і форм рельєфу, рідкісних та зникаючих видів рослин та тварин, занесених до Червоної книги України. Територія РЛП “Мальованка” є не типовою для Хмельницької області, багато в чому вона унікальна і для її північного регіону. На території парку переважає відносно незмінений природний ландшафт. Лісистість території становить близько 80 %, для області цей показник складає – 11,9 %, для Шепетівського району – 29,2 %.

Заповідними перлинами області безперечно можна назвати:

ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Совий яр”, розташований на схилах долини р. Студениці і охоплює територію Китайгородської сільської територіальної громади (с. Китайгород, с. Колодіївка, с. Калачківці) та Староушицької селищної територіальної громади (с. Крушанівка) Кам’янець-Подільського району;

ботанічну пам’ятку природи загальнодержавного значення “Товтра Самовита”, розташовану поблизу с. Залуччя Чемеровецької селищної територіальної громади Кам’янець-Подільського району;

гідрологічний заказник загальнодержавного значення “Башта”, розташований в заплаві р. Південний Буг між селами Ставниця, Требухівці та Головчинці (Меджибізька селищна територіальна громада) Хмельницького району;

геологічну пам’ятку природи загальнодержавного значення “Смотрицький каньйон”, охоплює каньйон р. Смотрич від південної околиці с. Голосків (Гуменецька сільська територіальна громада) до с. Цибулівка (Слобідсько-Кульчієвецька сільська територіальна громада) Кам’янець-Подільського району;

унікальну для України та Європи геологічну пам’ятку природи загальнодержавного значення “Печера Атлантида”, яка знаходиться на околиці с. Завалля (Жванецька сільська територіальна громада) Кам’янець-Подільського району;

ботанічний заказник місцевого значення “Черчецька Товтра”, який розташований в с. Черче (Чемеровецька селищна територіальна громада) Кам’янець-Подільського району;

ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Циківський”, що розташований неподалік с. Цикова (Гуменецька сільська територіальна громада) Кам’янець-Подільського району;

унікальний азональний природний комплекс на півночі Хмельницької області – гідрологічна пам’ятка природи загальнодержавного значення “Озеро Святе”, розташована на території Ізяславської міської територіальної громади Шепетівського району.

Динаміка структури природно-заповідного фонду
Хмельницької області

Категорії територій та об’єктів природно-заповідного фонду	На 01.01.2024		На 01.01.2025	
	Кількість, шт.	Площа, га	Кількість, шт.	Площа, га
1	2	3	4	5
Природні заповідники	-	-	-	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-
Національні природні парки	2	270078,7	2	270078,7
Регіональні ландшафтні парки	1	16915,3	1	16915,3
Заказники загальнодержавного значення	25	9660,8	25	9660,8
Заказники місцевого значення	134	28003,39	135	28023,8911
Пам’ятки природи загальнодержавного значення	5	173,2	5	173,2
Пам’ятки природи місцевого значення	304	1619,2	305	1619,21
Заповідні урочища	20	1538,5	20	1538,5
Ботанічні сади загальнодержавного значення	1	17,5	1	17,5
Ботанічні сади місцевого значення	1	2,21	1	2,21
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	-	-	-	-
Дендрологічні парки місцевого значення	6	59,61	6	59,61
Зоологічні парки загальнодержавного значення	-	-	-	-
Зоологічні парки місцевого значення	1	1,57	1	1,57
Парки-пам’ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	9	204,45	9	204,45
Парки-пам’ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	27	389,55	27	389,55
РАЗОМ:	536	328663,98	538	328684,491
в тому числі:				
загальнодержавного значення	42	280134,65	42	280134,65
місцевого значення	494	48529,33	496	48549,841

Фактична площа ПЗФ	-	313149,4	-	
% фактичної площі ПЗФ від площі адміністративно-територіальної одиниці	-	15,93	-	

Окрім перерахованих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в області знаходяться 2 водно-болотні угіддя міжнародного значення – “Бакотська затока” площею 1590 га та “Пониззя річки Смотрич” площею 1480 га, створені з метою збереження біорізноманіття басейну річок Смотрич та Дністер, а також охорони популяцій рідкісних водоплаваючих птахів на території Хмельницької області. Ці території відіграють важливу роль у збереженні лебедів-шипунів, коловодників болотяних, журавлів сірих, шулік та чайок, крім того тут зростають рідкісні види рослин занесені до Червоної книги України та Додатку 2 Бернської конвенції. У відповідності до Указу Президента України від 27.06.1996 року № 474/96 увійшли до складу національного природного парку “Подільські Товтри”.

Поряд з цим, одним з найбільш ефективних механізмів збереження біорізноманіття є створення охоронних зон у межах найважливіших для попередження деградації біорізноманіття територій. На відміну від територій та об'єктів природно-заповідного фонду, такі охоронні зони мають більш гнучкий характер, можуть бути адаптовані до умов середовища, що змінюється.

Протягом травня 2023 року набрала чинності Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2023 року № 499 “Про затвердження Порядку створення охоронних зон для збереження біорізноманіття у лісах та Порядку створення охоронних зон для збереження об'єктів Червоної книги України” (далі – Постанова).

Відповідно до Постанови, об'єктами охорони в охоронних зонах є: об'єкти Червоної книги України; об'єкти, внесені до переліків рідкісних або таких, що мають особливу наукову, природоохоронну та іншу цінність, або є такими, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, що підлягають особливій охороні на відповідній території (об'єкти, включені до сфери дії міжнародних угод в галузі охорони біорізноманіття, ратифікованих Україною; рослинні угруповання Зеленої книги України; об'єкти переліків видів тварин та рослин, які підлягають особливій охороні на території Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя); типові та унікальні природні комплекси і об'єкти (в тому числі лісові, степові, лучні, водно-болотні, петрофітні та піонерні природні екосистеми); місця розмноження диких тварин; найстаріші або визначні дерева та їх групи.

Станом на 01.01.2025 року, в межах Хмельницької області створено 3 охоронних зони (1 охоронна зона для збереження біорізноманіття у лісах та 2 – для збереження об'єктів Червоної книги України).

Відтак, розпорядженнями начальника Хмельницької обласної військової адміністрації:

від 14.03.2024 № 207/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження біорізноманіття у лісах № 1 загальною площею 71,4 га у межах Маківського лісництва філії “Кам’янець-Подільське лісове господарство” ДСГП “Ліси України”, яка розташована у кварталі 44, виділи 1-32;

від 10.05.2024 № 358/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження об’єктів Червоної книги України № 1 загальною площею 2,8 га, яка розташована на околиці населеного пункту с. Устя Слобідсько-Кульчіївецької сільської територіальної громади Кам’янець-Подільського району;

від 16.05.2024 № 388/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження об’єктів Червоної книги України № 2 загальною площею 5,58 га, яка розташована на околиці населеного пункту с. Колубаївці Гуменецької сільської територіальної громади Кам’янець-Подільського району.

Звертаємо увагу, що згідно пункту 13 Порядку створення охоронних зон для збереження біорізноманіття у лісах та пункту 11 Порядок створення охоронних зон для збереження об’єктів Червоної книги України, з дня затвердження уповноваженим органом паспорта охоронної зони охоронна зона вважається такою, що створена.

У 2015 році Інститутом екології Карпат НАН України розроблено регіональну схему екомережі Хмельницької області, яка затверджена рішенням Хмельницької обласної ради від 28.07.2016 року № 37-7/2016 , під час формування якої за основу взято дані про природні умови Хмельниччини, рівень господарського освоєння території, розташування ключових ділянок щодо інших центрів біорізноманіття в області та Україні. Ключовою засадою практичного впровадження регіональної екомережі Хмельниччини як складової національної екомережі України є принцип просторової цілісності.

Також рішенням Хмельницької міської ради від 09.10.2019 року № 37 затверджено схему екологічної мережі м. Хмельницького.

Просторова структура екомережі Хмельницької області зумовлена природними (положенням природних ядер, гідрологічною мережею області, наявністю великих лісових масивів тощо) та соціальними умовами (урбанізаційними процесами, рівнем гемеробії біогеоценозів та ін.).

Ієрархічну структуру мережі складають природні ядра та екокоридори національного, регіонального й місцевого рівнів, під час виділення яких основну увагу приділено включенню максимально можливої кількості наявних природоохоронних територій та об’єктів. Природні ядра сформовано в межах територій і об’єктів природно-заповідного фонду площею понад 500 га. Екокоридори виділені в межах річкових долин та лісових територій, пов’язаних, здебільшого, з позитивними формами рельєфу. Їхня ширина становить від 500 м до 20 км.

Навколо ядер та екокоридорів визначено буферні зони, що є необхідною умовою їх захисту, забезпечення обміну генетичним матеріалом, збереження міграційних шляхів для рослин, тварин, грибів. Відновлювальні території розглядаються як складові екокоридорів, буферних зон і потенційний резерв

розширення території екомережі, вони також з'єднують розриви екокоридорів.

На території Хмельниччини виділено 15 природних ядер: 3 – національного, 5 – регіонального, 7 – місцевого рівнів. Їх сполучають 3 екокоридори національного (один широтний – Галицько-Слобожанський лісостеповий і два меридіальних – Південнобузький та Дністровський), 5 – регіонального (Малополіський, Горинський, Случанський, Збручанський, Калюсько-Ровецький) та 3 – місцевого (Хоморський, Бужоцько-Бузько-Вовксько-Смотрицький, Ушицький) рівнів.

Проаналізовано поширення та охорона рідкісних видів рослин, тварин та рідкісних рослинних угруповань на територіях природних ядер вздовж екокоридорів. Найвищою концентрацією біорізноманіття характеризуються природні ядра, що знаходяться на півдні – НПП “Подільські Товтри”, ландшафтні заказники – “Дністровський” та “Калюський”, півночі – НПП “Мале Полісся”, а в центральній частині області – НПП “Верхнє Побужжя”.

Виділено 3 відновлювальні території: Новокриворудківсько-Поляхівська, Жищинецька, Нетішинська.

Особливістю пропонованої схеми екомережі є деталізація внутрішньої структури одного з формальних природних ядер, створеного на основі НПП “Подільські Товтри”, у складі якого виділені локальні ключові та сполучні території, що дає можливість оцінити його особливу роль у збереженні біорізноманіття, ландшафтних засад його формування й подальшого розвитку. Території парку, що не включені до локальних елементів екомережі, розглядаються як відновні та буферні території у складі регіональної екологічної мережі.

Концепція екомережі пов’язує природоохоронну діяльність з функціонуванням різних секторів народного господарства (промислового, аграрного, лісгосподарського, туристичного тощо) і є основним елементом сталого розвитку. Формування регіональної екомережі області сприятиме збалансуванню природокористування, підтриманню динамічної рівноваги між природними та антропогенними ландшафтами в регіоні, покращенню умов життя людини.

В свою чергу, мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) – природоохоронна (екологічна) мережа територій, що включає території особливого природоохоронного інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI) на загальноєвропейському рівні. Вона створена для виконання Бернської конвенції (1979 року) і підтримується державами – членами Ради Європи.

Метою створення Смарагдової мережі Європи є збереження природної фауни, флори та оселищ. Смарагдова мережа має переважно ті самі основи формування, що й NATURA 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ.

У межах Хмельницької області до переліку об'єктів Смарагдової мережі Європи для України включено 8 природних територій:

національний природний парк “Подільські Товтри” (код UA 0000011, площа 261521,0 га);

Ізяславсько-Славутицький заказник (код UA 0000123, площа 32329,0 га);

регіональний ландшафтний парк “Мальованка” (код UA 0000124, площа 16908,0 га);

Національний природний парк “Верхнє Побужжя” (код UA 0000169, площа 13339,0 га);

Барський заказник – частина території (код UA 0000228, площа 2815,0 га);

Березнянський заказник (код UA 0000229, площа 128,0 га);

Кузьминський заказник (код UA 0000241, площа 1240,0 га);

Старосинявський заказник (код UA 0000249, площа 518,0 га).

На зазначених територіях виявлені види рослин та тварин, а також природні оселища, що охороняються Бернською конвенцією.

Рідкісні біотопи на території об'єктів Смарагдової мережі: грабово-дубові ліси, соснові ліси, прибережно-водні чагарники, болота та трясовини, вологі луки, мезотроні, оліготрофні болота, термофільні ліси, ацидофільні діброви, заплавні ліси за участю вільхи та ясеня високого, рівнинні луки, сфагново-березові ліси, пустищі луки з домінуванням біловуса, водні угруповання з переважаанням пузирчатки звичайної та хоттонії болотної.

З огляду на викладене, об'єкти Смарагдової мережі дають змогу зберігати унікальні екосистеми Поділля, які є надбанням Хмельниччини та Європи загалом.

Станом на 01.01.2025 року, згідно наявних в Департаменті матеріалів, розроблено та затверджено 189 проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого та загальнодержавного значення Хмельницької області загальною площею 33064,4467 га.

На підставі статті 32 Закону України “Про Державний земельний кадастр” внесено відомості про обмеження у використанні земель та сформовано 189 Витягів з Державного земельного кадастру з безстроковим строком дії.

Окрім того, протягом 2008-2009 років Подільським державним підприємством геодезії, картографії та кадастру розроблено 161 технічну документації із землеустрою щодо встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) (без виділення в окреме землеволодіння) територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельницької області.

Програмою з охорони довкілля Хмельницької області на 2026-2030 роки передбачається здійснення заходів щодо утримання об'єктів природно-заповідного фонду та забезпечення дотримання заповідного режиму, у т.ч.: розроблення землевпорядної документації (проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду) із встановлення меж в натуру (на місцевість) територій та об'єктів природно-заповідного фонду з метою збереження, відтворення та раціонального використання типових та унікальних природних комплексів.

3.5. ДОСТУП ТА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДКОСТІ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, ЗАХОДИ З ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

В умовах зростаючих екологічних викликів одним із ключових завдань екологічної політики на національному та регіональному рівнях стає активізація ролі громадськості у збереженні довкілля. Сучасна практика управління природними ресурсами потребує відкритого діалогу, участі суспільства у прийнятті рішень та ефективної інформаційно-просвітницької роботи з населенням.

На сучасному етапі пріоритетними напрямками громадської участі у сфері охорони навколишнього середовища є:

- підвищення рівня екологічної обізнаності та свідомості громадян, формування відповідального ставлення до регіонального стану довкілля через розвиток відкритих інформаційних платформ, громадських ініціатив та популяризацію екологічних знань;

- участь у формуванні екологічної політики – розробці регіональних програм, стратегічних документів і конкретних проектних рішень;

- здійснення незалежного громадського контролю, експертизи та оцінювання ефективності реалізації екологічних заходів;

- налагодження партнерської взаємодії між органами влади, науковими установами, природоохоронними організаціями, бізнесом і громадянами задля досягнення спільних цілей сталого розвитку.

Залучення громадськості до екологічного управління є важливою умовою не лише підвищення ефективності екологічної політики, а й формування культури екологічної відповідальності в суспільстві. Активна участь громадян у прийнятті екологічно значущих рішень сприяє зміцненню демократичних засад і забезпеченню більшої прозорості в екологічному управлінні.

Відповідно до Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, кожен громадянин має право на повну, достовірну та своєчасну інформацію про стан довкілля, якість природних ресурсів, рівень забруднення, а також про можливі екологічні ризики для життя і здоров'я. Громадяни повинні мати доступ до інформації, що стосується їхніх інтересів,

впливає на якість життя, здоров'я, або стосується стану навколишнього природного середовища.

З метою забезпечення ширшого доступу громадськості до екологічної інформації регулярно здійснюється підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів про стан довкілля області. Зокрема, щомісяця формується інформаційно-аналітичний огляд, заснований на результатах моніторингових спостережень за станом навколишнього природного середовища. Щорічно публікується Доповідь про стан навколишнього природного середовища області, а також розробляється екологічний паспорт області, який узагальнює ключові показники екологічного стану регіону.

Крім цього, проводиться систематична робота щодо оприлюднення екологічної інформації у вигляді відкритих даних, інформації про стан довкілля, здійснення оцінки впливу на довкілля, стратегічної екологічної оцінки, виконання екологічних програм та іншої інформації про діяльність в сфері екології.

Хмельницька обласна державна адміністрація послідовно працює над створенням умов для формування екологічної культури та розвитку безперервної екологічної освіти і виховання серед усіх верств населення. Основна увага приділяється формуванню екологічного стилю мислення, етичних норм і поведінки, а також поширенню екологічних знань протягом усього життя людини. У цьому контексті впроваджуються сучасні підходи до екологічного виховання у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти. Екологічна інформація активно поширюється через засоби масової інформації, інтернет-ресурси та друковану продукцію. Крім того, важливим напрямом є залучення громадськості до участі в екологічних акціях, ініціативах та процесах прийняття рішень у сфері охорони довкілля, а також забезпечення відкритого доступу до екологічної інформації. Такий підхід сприяє підвищенню рівня екологічної свідомості населення та формуванню відповідального ставлення до навколишнього середовища.

У наші дні спостерігається підвищений інтерес до питань екологічної освіти як ключового чинника забезпечення сталого розвитку суспільства. Саме через освіту формуються нові моделі поведінки, що базуються на принципах взаємодії людини з природним середовищем, орієнтовані на збереження природи та відновлення екологічної рівноваги.

Її головне завдання – формування у людей моделей поведінки, норм і принципів взаємодії з соціоприродним середовищем, що сприяють збереженню природи та відтворенню екологічної рівноваги. Усі основні принципи, категорії та поняття концепції довкілля мають бути всебічно відображені в змісті, формах і методах екологічної освіти. Саме ця ідея лежить в основі формування нової парадигми екологічного навчання.

Екологічна освіта покликана врятувати людство від загроз, що постають унаслідок неконтрольованого антропогенного впливу. Вона має сприяти зміні домінуючого споживацького світогляду на екологічно відповідальний. Такий

світогляд ґрунтується на знаннях про закони природи та її реакції на діяльність людини.

Екологічна освіта і виховання учнівської і студентської молоді забезпечується в закладах освіти області відповідно до завдань Плану комплексних заходів з екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури дітей, учнівської і студентської молоді закладів освіти Хмельницької області на 2021-2025 роки.

В системі позашкільної освіти і юннатівської роботи ключові позиції займають еколого-натуралістичні заклади: Хмельницький обласний центр краєзнавства, туризму та екологічного виховання учнівської молоді, Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, структурні підрозділи еколого-натуралістичного напрямку – Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання, комунальна установа Дунаєвецької міської ради “Центр позашкільної освіти”, комунальний заклад “Дитячо-юнацький центр туризму та екологічної роботи” Славутської міської ради.

У Хмельницькій області підготовку фахівців-екологів за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти галузі знань “Е. Природничі науки, математика та статистика” спеціальності “Е2 Екологія” за освітньо-професійною програмою “Екологія” реалізують два заклади вищої освіти: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Хмельницький національний університет. Підготовка фахівців-екологів спрямована на формування загальних та фахових компетентностей, зокрема це здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. Вона передбачає формування теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для майбутньої фахової діяльності, а також формування активної громадянської позиції щодо вирішення проблем захисту довкілля.

Фундаментальну екологічну освіту отримують також біологи та географи, підготовка яких здійснюється в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Дисципліна “Основи екології/Екологія” включена в освітньо-професійну програму для студентів педагогічного факультету та економічних спеціальностей. У процесі викладання дисципліни враховується специфіка кожної спеціальності.

Впровадження основних засад екологічної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка реалізується також через співпрацю з національним природним парком “Подільські Товтри”. Еколого-просвітницька робота якого спрямована на привертання уваги населення до проблем природно-заповідних територій, на формування уявлення про унікальність та цінність як територій парку, так і всієї природи рідного краю.

Екологічна освіта у закладах фахової передвищої освіти здійснюється при викладанні дисциплін “Екологія”, “Біологія та Екологія”.

Найбільш ефективною формою впровадження нових підходів до екологічної освіти та виховання підростаючого покоління залишається активне залучення учнівської та студентської молоді до участі у всеукраїнських і регіональних еколого-натуралістичних заходах. Проте запровадження воєнного стану в Україні з лютого 2022 року суттєво вплинуло на масштаби й форми проведення таких ініціатив. Через безпекові ризики, обмеження на масові зібрання, перенаправлення ресурсів на гуманітарні та оборонні потреби, значну частину заходів було скасовано, відтерміновано або переведено в дистанційний режим.

Незважаючи на складні обставини, у Хмельницькій області зберіглася активність у сфері екологічної просвіти. Зокрема, проводились акції в межах всеукраїнських ініціатив, таких як “Шевченко єднає Україну” (2024), до яких долучались представники громад і учні; щорічно реалізовується акція “За чисте довкілля” за участі органів місцевого самоврядування. У межах Програми з охорони довкілля Хмельницької міської територіальної громади на 2021-2025 роки впроваджуються інформаційні кампанії з питань поводження з відходами та формування екологічної свідомості серед мешканців.

Крім цього, свою діяльність продовжують і громадські організації екологічного спрямування. Вони реалізують просвітницькі проекти, беруть участь у природоохоронних акціях і здійснюють громадський екологічний контроль, що є важливим елементом у процесі формування екологічної свідомості та культури.

Разом із тим, одним з основних викликів залишається низький рівень громадської підтримки природоохоронних ініціатив серед населення, особливо в умовах пріоритетності воєнних, соціальних та економічних проблем. Також, виявляється і недостатня інтеграція результатів наукових досліджень у процеси управління, господарську діяльність і розроблення місцевих нормативних актів.

Водночас, у Хмельницькій області триває реалізація еколого-освітніх заходів, серед яких – тренінги, виставки, круглі столи, конференції, громадські слухання, вікторини, “зелені відеотеки”, а також акції до міжнародних екологічних дат. До їх організації активно долучаються наукові установи. Тематика цих заходів охоплює широке коло актуальних питань, зокрема, управління навколишнім природним середовищем, економіку природокористування, дослідження екосистем, а також розробку інноваційних технологій, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля.

Результати відповідних наукових робіт застосовуються при прийнятті управлінських рішень, створенні нормативної бази місцевого рівня, розробленні та реалізації природоохоронних проектів і заходів, оголошенні і створенні об’єктів природно-заповідного фонду тощо.

Таким чином, незважаючи на складнощі воєнного часу, екологічна освіта, просвіта та громадська активність у Хмельницькій області зберігаються й адаптуються до нових умов, поступово відновлюючи свій

потенціал для формування екологічної культури та відповідального ставлення до довкілля. Серед основних проблем у цій сфері й надалі залишаються низький рівень практичного використання наукових знань з екології в господарській діяльності та при прийнятті управлінських рішень, а також недостатній рівень наукового опрацювання екологічних проблем області.

На виконання п. 4 Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 року № 827 “Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря” в структурі облдержадміністрації визначено структурний підрозділ, що виконуватиме функції органу управління якістю атмосферного повітря та створено комісію з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря.

Слабкою є матеріально-технічна база служб спостережень, недостатня комп’ютеризація і автоматизація самих спостережень, процесів обробки їх результатів та аналізу, що вимагає створення інформаційно-аналітичної системи нового покоління.

Відсутня єдина науково-технічна основа ведення моніторингу, що стосується, в першу чергу, проблем створення екологічного розподіленого банку даних, системи прогнозування змін стану довкілля та науково обґрунтованої оцінки впливу забруднення довкілля на стан здоров’я населення, підтримки й прийняття ефективних управлінських рішень.

Необхідність виконання заходів розділу “Організація системи моніторингу довкілля області” пояснюється необхідністю:

встановлення автоматизованих пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зоні та агломерації;

ефективно реагувати на подальші негативні зміни, які спостерігаються в екологічному стані області;

узагальнювати дані екологічного стану, які накопичуються різними організаціями – суб’єктами моніторингу довкілля з метою надання відповідних довідок місцевим органам державної влади для забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки рішень, що приймаються;

удосконалення, за рахунок більш якісного інформаційного забезпечення, системи контролю у сфері охорони довкілля та природокористування;

інтеграції суб’єктів моніторингу довкілля в межах області з метою оптимізації процесів збору, первинної обробки, зберігання та передачі екологічної інформації;

підвищення ефективності розробки та виконання різних екологічних програм, в тому числі тих, що виконуються за міжнародними проектами;

підвищення рівня оперативності надання екологічної інформації, в тому числі при виникненні надзвичайних ситуацій;

забезпечення всебічного інформування населення про стан довкілля в області.

З 18 грудня 2017 року вступив у дію Закон України “Про оцінку впливу на довкілля”. Процедура оцінки впливу на довкілля планованої діяльності спрямована на попередження та запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля.

Здійснення оцінки впливу на довкілля є обов’язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої господарської діяльності, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об’єктів, яка може мати значний вплив на довкілля.

Оцінці впливу на довкілля не підлягає діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, відновлювальні роботи з ліквідації наслідків збройної агресії проти України під час дії воєнного стану, відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України, зміна цільового призначення особливо цінних земель та інша діяльність, пов’язана з розміщенням Національного військового меморіального кладовища.

Суб’єктами оцінки впливу на довкілля є суб’єкти господарювання, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності.

Види планованої діяльності та об’єкти, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, розподілені на дві категорії. До першої категорії віднесено нафтопереробні та газопереробні заводи, теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ), установки для виробництва або збагачення ядерного палива, установки для захоронення радіоактивних відходів, чорну та кольорову металургію, споруди з видобування, виробництва і перероблення азбесту, окремі категорії хімічного виробництва, будівництво аеропортів, автомагістралей, гідротехнічних споруд портів, управління відходами тощо. До другої категорії належать такі об’єкти та види діяльності, як глибоке буріння, сільське господарство, лісівництво та водне господарство, видобувна та енергетична промисловість, виробництво та обробка металу, переробка мінеральної сировини, хімічна та харчова промисловість тощо.

Порядок передачі документації для отримання висновку з оцінки впливу на довкілля затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 року № 1026 та здійснюється безпосередньо шляхом внесення їх до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі – Реєстр), що забезпечує відкритість процедури.

Департаментом природних ресурсів та екології облдержадміністрації протягом 2024 року розглянуто 38 повідомлень про плановану діяльність та внесено до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля; розглянуто і внесено до Реєстру 35 звітів з оцінки впливу на довкілля; видано 25 висновків з оцінки впливу на довкілля та 10 відмов у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля, підготовлено 25 звітів про громадське обговорення планованої діяльності;

забезпечено проведення громадського обговорення для 34 суб'єктів господарювання у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді та проведено громадські слухання для 34 суб'єктів). Підготовлено та внесено до Реєстру 38 листів щодо зауважень і пропозицій до повідомлень про плановану діяльність.

На виконання вимог Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку” протягом звітнього періоду розглянуто, надано зауваження і пропозиції до 63 заяв про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документів, які завантажено до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки, з них: детальних планів території – 40, генеральних планів території – 16; програми, стратегії розвитку, схеми санітарного очищення – 7, та 54 звітів про стратегічну екологічну оцінку документів державного планування (детальних планів території – 20, генеральних планів території – 25, програми, стратегії розвитку, схеми санітарного очищення – 9).

08 серпня 2025 року у повному обсязі набрав чинності Закон України “Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення”, який імплементує глави 1, 2 та 7 Директиви 2010/75/ЄС. Закон встановлює правові засади для отримання промисловими підприємствами інтегрованого довкілцевого дозволу на кожну установку та визначає умови провадження господарської діяльності з урахуванням найкращих доступних технологій і методів управління. Цей нормативно-правовий акт також запроваджує нову модель державного контролю за промисловими підприємствами, які є основними джерелами забруднення довкілля.

Дія закону поширюється на операторів установок, які здійснюють потенційно небезпечну промислову діяльність, насамперед, великих підприємств у таких сферах, як енергетика, виробництво та обробка металів, промисловість з переробки мінеральної сировини, хімічна промисловість, управління відходами та інші види діяльності (зокрема тваринництво, рослинництво, деревообробка, виробництво вуглецю, очищення стічних вод).

Законом передбачено, що нові установки, які ще не введені в експлуатацію та не мають дозвільних документів, розпочинатимуть роботу виключно за новими правилами. Для всіх існуючих установок передбачений перехідний період, тож дозволи на викиди, спецводокористування та поводження з відходами, видані раніше, втратять чинність з моменту отримання інтегрованого дозволу, але не пізніше ніж через чотири роки з дня набрання чинності Законом.

4. ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ, СТРОКИ ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Програма спрямована на формування та реалізацію ефективної екологічної політики на регіональному рівні як складової державної екологічної політики України. Її метою є стабілізація та покращення стану

навколишнього природного середовища області, забезпечення екологічно безпечних умов життя і здоров'я населення через інтеграцію екологічних підходів у соціально-економічний розвиток, впровадження збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.

Обласна екологічна політика спрямована на ефективне виконання державних завдань на регіональному рівні, формування екологічно та економічно збалансованої системи природокористування, підтримку цілісності природних систем та забезпечення їх життєзабезпечувальних функцій. Важливими завданнями є також покращення стану навколишнього природного середовища, запобігання його забрудненню і деградації, а також виконання міжнародних угод і зобов'язань України у сфері охорони довкілля.

Для досягнення поставлених цілей обласна екологічна політика передбачає реалізацію основних напрямів, серед яких: впровадження державних екологічних ініціатив на місцевому рівні, що забезпечує адаптацію національних програм до регіональних особливостей; формування та підтримка збалансованих систем природокористування, які враховують як екологічні, так і економічні аспекти, сприяючи раціональному та сталому використанню природних ресурсів; забезпечення збереження природних екосистем, підтримка їх стабільності та функціональності через охорону біорізноманіття та розвиток природоохоронних територій; систематичне поліпшення екологічного стану регіону шляхом моніторингу якості повітря, води і ґрунтів та усунення джерел забруднення; а також інтеграція регіональних природоохоронних заходів у міжнародний контекст, що сприяє відповідності міжнародним стандартам, залученню інновацій та підтримки.

Через обмеженість фінансових ресурсів державного та місцевого бюджетів, особливо в умовах загальнонаціональних економічних викликів, ключовим фактором ефективної реалізації Програми є чітке визначення пріоритетів природоохоронної діяльності. Це дає змогу спрямувати наявні ресурси на найважливіші та найактуальніші напрямки, враховуючи соціальну значущість, економічну ефективність і екологічну доцільність заходів. Пріоритети визначаються на основі реального стану навколишнього середовища, рівня антропогенного навантаження, ризиків для здоров'я населення та ступеня деградації природних ресурсів.

Серед основних критеріїв для визначення пріоритетності екологічних напрямків увага зосереджується на кількох ключових факторах. По-перше, це погіршення стану біологічного і ландшафтного різноманіття, а також загроза його незворотної втрати, що є критичним для збереження екосистем і природного балансу. По-друге, враховується негативний вплив забруднення навколишнього середовища на здоров'я населення, що має прямий соціальний та економічний вплив. Також важливо оцінювати втрату як кількісних, так і якісних характеристик природних ресурсів, адже це призводить до зниження продуктивності господарської діяльності регіону. До того ж береться до уваги рівень споживання природних ресурсів та екологічно-економічна ефективність запланованих заходів.

Для розв'язання виявлених екологічних проблем застосовується комплексний підхід, який передбачає впровадження сучасних, науково обґрунтованих механізмів охорони довкілля. Основні заходи включають зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, що сприятиме покращенню якості повітря та зниженню ризиків для здоров'я населення. Крім того, здійснюються заходи з охорони і раціонального використання водних ресурсів, зокрема підземних вод, включаючи ліквідацію джерел їх забруднення. Особлива увага приділяється підтриманню сприятливого гідрологічного режиму річок і інших водних об'єктів, що має важливе значення для збереження водних екосистем. Водночас підвищується ефективність функціонування систем водовідведення, що допоможе зменшити негативний вплив господарської діяльності на довкілля.

Витрати на реалізацію природоохоронних програм і заходів потребують значних фінансових ресурсів. Наразі область, як і країна в цілому, стикається з істотними обмеженнями у бюджетних коштах, необхідних для поліпшення стану довкілля, а також для збереження та раціонального використання природних ресурсів. У таких умовах особливо важливо чітко визначати пріоритетні напрями та проблеми, щоб розробити реалістичні, ефективні та економічно обґрунтовані рішення, які зможуть максимально ефективно використати наявні ресурси.

Для ефективного досягнення цілей Програми пріоритети регіональної екологічної політики повинні формуватися з урахуванням реального стану довкілля в області та базуватися на таких основних критеріях і чинниках:

- погіршення стану або загрози непоправної шкоди біологічному та ландшафтному різноманіттю;

- погіршення здоров'я людей через значну забрудненість довкілля;

- втрата природними ресурсами якісних характеристик, зменшення їх кількості, що призводить до зниження продуктивності виробничо-господарської діяльності;

- обсяг споживання природних ресурсів;

- еколого-економічна ефективність природоохоронних заходів.

Пріоритетність напрямків екологічної політики також визначається з урахуванням адміністративно-територіального поділу та природно-ландшафтно-басейнових особливостей території області. Це дозволяє адаптувати заходи охорони довкілля до специфіки кожного регіону, враховуючи його унікальні природні ресурси та екологічні виклики.

Проблеми у сфері охорони довкілля області передбачається розв'язати шляхом реалізації комплексних, системних та взаємопов'язаних заходів, зокрема:

- впровадження ефективного, обґрунтованого та збалансованого механізму охорони довкілля, який передбачає інтеграцію екологічних вимог у всі сфери життєдіяльності регіону та посилення контролю за дотриманням екологічного законодавства;

зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря шляхом модернізації промислових підприємств, впровадження екологічно чистих технологій та посилення моніторингу за забрудненням повітря;

раціональне використання та охорона водних ресурсів, зокрема, охорона підземних вод, ліквідація джерел забруднення, відновлення та підтримка сприятливого гідрологічного режиму річок та водойм;

підвищення ефективності функціонування систем водовідведення, що дозволить мінімізувати вплив неочищених або недостатньо очищених стічних вод на екосистеми;

раціональне використання та охорона земельних ресурсів, захист і реабілітація ґрунтів, що сприятиме збереженню їх родючості та запобіганню ерозії;

збереження біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом створення, розширення та ефективного функціонування репрезентативної системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування та розвиток екологічної мережі;

заохочення і підтримка наукової, інформаційної та екологічно-просвітницької діяльності, реалізація заходів з екологічного виховання населення, підвищення рівня екологічної свідомості, видання науково-популярної і навчальної літератури з екологічної тематики;

узагальнення, аналіз і систематизація даних щодо стану довкілля для забезпечення якісної інформаційно-аналітичної підтримки органів державної влади та місцевого самоврядування;

розробка та впровадження заходів з екологічної реабілітації територій, постраждалих внаслідок антропогенних та техногенних впливів, зокрема в умовах наслідків збройної агресії російської федерації проти України;

Запропоновані заходи сприятимуть комплексному, системному та ефективному вирішенню актуальних екологічних проблем регіону. Їх впровадження дозволить забезпечити сталий розвиток територій, покращити стан навколишнього природного середовища, знизити рівень антропогенного навантаження, а також підвищити якість життя населення.

Реалізація природоохоронних заходів у межах Програми передбачена на період 2026-2030 років та здійснюватиметься поетапно:

I етап (2026-2028 роки) – передбачає підготовку технічної документації, початок реалізації найбільш пріоритетних заходів, які мають значний екологічний ефект, та впровадження перших результатів у практику;

II етап (2029-2030 роки) – охоплює завершення основних природоохоронних проєктів, оцінку їх ефективності, розширення впроваджених рішень, а також формування рекомендацій щодо подальшого розвитку екологічної політики в регіоні.

Конкретні строки реалізації окремих природоохоронних заходів встановлюються відповідно до затвердженої проєктно-кошторисної документації, а також рішень органів виконавчої влади та місцевого

самоврядування з урахуванням обсягів фінансування, технічної готовності та пріоритетності заходів.

Успішна реалізація Програми дозволить досягти довгострокових позитивних змін в екологічному стані регіону, сприятиме збереженню природних ресурсів, підвищенню екологічної безпеки та формуванню екологічно свідомої моделі розвитку громад.

5. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ ПРОГРАМИ

Програмою передбачені основні заходи природоохоронної діяльності, зокрема, охорона і раціональне використання водних ресурсів, охорона атмосферного повітря, охорона і раціональне використання земель, охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів, збереження природно-заповідного фонду, раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів, забезпечення участі у діяльності різноманітних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони довкілля.

Відповідно до цієї програми можуть реалізовуватись і інші заходи природоохоронної діяльності, які передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 року № 1147 “Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів” (зі змінами).

Програма узгоджується з чинним нормативним законодавством та планується реалізувати за такими основними напрямками:

Напрямок 1. Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату – зниження негативного впливу змін клімату шляхом зменшення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії, а також впровадження заходів адаптації до кліматичних змін;

Напрямок 2. Запобігання промислового забруднення та охорона атмосферного повітря – впровадження сучасних технологій очищення викидів, посилення контролю за дотриманням екологічних нормативів, розвиток систем моніторингу якості повітря, а також заходи зі зменшення забруднення від транспорту та інших джерел з метою покращення екологічної безпеки та здоров'я населення;

Напрямок 3. Ефективне управління відходами – впровадження комплексних заходів із збирання, сортування, переробки та безпечного видалення побутових і промислових відходів, а також організованого збору і безпечного вивезення залишків хімічних засобів захисту рослин, з метою зменшення їх негативного впливу на довкілля і здоров'я населення, розвитку системи повторного використання ресурсів та мінімізації утворення відходів.

Напрямок 4. Збалансоване використання природних ресурсів у регіонах – забезпечення раціонального і сталого використання природних ресурсів, включно з водними, земельними та рослинними ресурсами, шляхом впровадження ефективних методів управління, моніторингу їх стану,

відновлення деградованих територій та захисту екосистем для збереження біорізноманіття і забезпечення потреб теперішніх і майбутніх поколінь;

Напряма 5. Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів – передбачає заходи зі збереження та відновлення різноманіття видів флори і фауни, підтримку природних екосистем, розширення та розвиток природно-заповідних територій і об'єктів з метою забезпечення екологічної стабільності та сталого розвитку регіонів;

Напряма 6. Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування – спрямований на підвищення ефективності державної політики та інституційних механізмів у сфері охорони довкілля та раціонального природокористування через вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток систем моніторингу, підвищення професійної компетентності кадрів, забезпечення прозорості та залучення громадськості до прийняття рішень.

Виконання передбачених Програмою природоохоронних заходів можливе лише за умови сприяння їх реалізації з боку органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій, громадських організацій та населення громади.

Напрями діяльності та заходи Програми наведені у додатку 2 до Програми.

6. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Виконання Програми дасть можливість створити умови до поліпшення екологічного стану в Хмельницькій області, передумови щодо отримання відомостей для прийняття управлінських рішень та інформування населення про стан довкілля.

За результатами реалізації програми передбачається:

забезпечити стале поліпшення екологічного стану довкілля в області до рівня, безпечного для здоров'я та життєдіяльності населення;

зменшити обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря шляхом модернізації підприємств, розвитку екологічного транспорту та підвищення контролю за джерелами забруднення;

знизити антропогенне навантаження на водні ресурси, зменшити скиди недостатньо очищених або неочищених стічних вод, покращити якість поверхневих і підземних вод;

забезпечити належне управління з побутовими та промисловими відходами, у тому числі шляхом імплементації європейських стандартів у сфері управління відходами, розвитку роздільного збирання та стимулювання повторного використання ресурсів;

зберегти та відновити біорізноманіття та природні ландшафти, а також забезпечити функціонування цілісної та репрезентативної екомережі на території області;

забезпечити належні умови для здійснення заходів щодо охорони і збереження типових та унікальних природних комплексів;

розширити площу природно-заповідного фонду Хмельницької області відповідно до національних та європейських екологічних стандартів;

підвищити рівень екологічної освіти та обізнаності громадян, зокрема через просвітницькі кампанії, участь громадськості у прийнятті рішень та забезпечення відкритого доступу до екологічної інформації;

посилити ефективність реалізації регіональної екологічної політики, у тому числі шляхом інтеграції екологічних аспектів у всі сектори соціально-економічного розвитку області;

залучити додаткові джерела фінансування для реалізації природоохоронних заходів, включаючи державний, місцевий бюджети, кошти міжнародної технічної допомоги та приватних інвесторів;

створити умови для розвитку “зеленої” економіки в регіоні, включаючи екологічно дружні види діяльності, енергозбереження та впровадження ресурсоефективних технологій.

7. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НЕОБХІДНОГО ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Фінансування заходів Програми здійснюється відповідно до чинного законодавства України за рахунок коштів, виділених у встановленому порядку з місцевих бюджетів (включаючи місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища) та державного бюджету (включаючи державний фонд охорони навколишнього природного середовища), у межах наявного фінансового ресурсу, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансове забезпечення Програми наведено в додатку 1 до Програми.

Обсяг фінансування за кожним об'єктом визначається щорічно під час формування переліку об'єктів, видатки на які здійснюються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, у тому числі обласних фондів охорони навколишнього природного середовища, у межах надходжень до відповідних фондів.

Фінансування природоохоронних заходів здійснюється відповідно до встановленого порядку, виходячи з принципів пріоритетності дій щодо усунення або зниження негативного впливу на довкілля, забезпечення екологічної безпеки, достатнього рівня фінансування окремих заходів та послідовності фінансування довгострокових проєктів.

8. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації відповідає за координацію діяльності виконавців Програми та забезпечення їхньої взаємодії під час реалізації заходів.

Структурні підрозділи обласної військової адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування здійснюють аналіз ходу реалізації Програми за підсумками року. Звіти про виконання заходів Програми за попередній рік подаються до Департаменту природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації до 30 січня наступного року. Звітна інформація повинна містити відомості про заплановані та фактичні обсяги виконаних робіт із зазначенням відповідних кількісних та якісних показників.

Департамент щороку до 20 лютого узагальнює подану інформацію та подає зведений звіт про реалізацію Програми до Хмельницької обласної військової адміністрації. За необхідності Департамент готує пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Програми із уточненням заходів, які підлягають погодженню та затвердженню в установленому законодавством порядку.

Хмельницька обласна державна адміністрація, у свою чергу, щорічно інформує Хмельницьку обласну раду про хід виконання Програми.

Контроль за реалізацією Програми покладається на Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної військової адміністрації, структурні підрозділи обласної та районних державних адміністрацій, а також на органи місцевого самоврядування.

Виконувач обов'язків директора
Департаменту природних
ресурсів та екології обласної
військової адміністрації

Марина ОЛЕХ

**Фінансове забезпечення Програми з охорони довкілля
Хмельницької області на 2026-2030 роки**

тис. грн

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	I етап виконання Програми			II етап		Всього витрат на виконання Програми
	2026 рік	2027 рік	2028 рік	2029 рік	2030 рік	
1	2	3	4	5	6	7
Обсяг ресурсів всього, у тому числі:	1 965 019,0	1 918 950,0	1 922 750,0	1 922 750,0	1 922 750,0	9 652 219,0
державний бюджет (у тому числі державний фонд охорони навколишнього природного середовища)	987 764,0	950 600,0	950 600,0	950 600,0	950 600,0	У межах бюджетних призначень 4 790 164,0
обласний бюджет (у тому числі місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища)	42 155,0	42 100,0	45 900,0	45 900,0	45 900,0	221 955,0
районні бюджети та бюджети територіальних громад	906 200,0	897 350,0	897 350,0	897 350,0	897 350,0	4 495 600,0
кошти з небюджетних джерел	28 900,0	28 900,0	28 900,0	28 900,0	28 900,0	144 500,0

Виконувач обов'язків директора
Департаменту природних
ресурсів та екології обласної
військової адміністрації

Марина ОЛЕХ

**Напрями діяльності та заходи Програми охорони довкілля
Хмельницької області на 2026-2030 роки**

№	Найменування завдання	Найменування (перелік) заходів	Термін виконання заходу	Головний розпорядник бюджетних коштів, виконавці	Джерела фінансування	Прогнозний обсяг фінансових ресурсів для виконання, тис. грн, в тому числі:		Очікуваний результат
						I етап	II етап	
						2026-2028	2029-2030	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Напрямок 1: Кліматична політика: пом'якшення та адаптація до зміни клімату								
1.1.	Формування та впровадження регіональних і місцевих стратегій та планів адаптації до зміни клімату	1.1.1. Розроблення регіональних і місцевих планів із включенням заходів з адаптації до зміни клімату та їх впровадження у програми розвитку територіальних громад області	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Сприяння адаптації до зміни клімату та підвищення стійкості територіальних громад до кліматичних загроз
1.2.	Впровадження заходів з пом'якшення змін клімату, підвищення енергоефективності та розвиток відновлюваних джерел енергії	1.2.1. Будівництво енергоефективних будівель із нульовим енергоспоживанням та впровадженням сучасних енергоощадних технологій	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення енергонезалежності та екологічної стійкості населених пунктів через будівництво будівель із нульовим енергоспоживанням і застосування енергоощадних технологій
		1.2.2. Використання у будівництві перероблених будівельних матеріалів та впровадження "розумних" систем опалення, вентиляції та освітлення	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зниження негативного впливу будівництва на довкілля та підвищення

								ресурсоефективност і і стійкості будівельних проектів
		1.2.3. Розвиток відновлюваних джерел енергії, виробництво енергії з відходів та інших локальних джерел	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зниження споживання викопного палива, зменшенню викидів парникових газів, розвиток стійкої енергетичної інфраструктури
		1.2.4. Організація у населених пунктах зон із низьким рівнем викидів	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зниження шкідливого забруднення повітря, підвищення екологічної та кліматичної стійкості територій
		1.2.5. Заохочення до користування електромобілями/ електричного громадського транспорту. - Оновлення рухомого складу електротранспорту	2026-2030	Управління транспорту та зв'язку Хмельницької міської ради, КП "Електротранс"	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення стану довкілля та якості повітря, зниження викидів і шуму, підвищення комфорту міського середовища, зміцнення кліматичної стійкості територій
1.3.	Розширення зелених насаджень та зеленої інфраструктури в населених пунктах, підвищення адаптації територіальних громад до наслідків зміни клімату	1.3.1. Збільшення площі зелених насаджень у населених пунктах, а також іншої зеленої інфраструктури за межами населених пунктів; заходи з озеленення територій населених пунктів та підприємств, установ, організацій територіальних громад	2026-2030	Зіньківська сільська рада, Ізяславська міська рада, Красилівська міська рада, Новоушицька селищна рада, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації територіальних громад	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення якості повітря в містах за рахунок зон із мінімальними викидами та розвитку зелених насаджень і екологічної інфраструктури

		1.3.2. Створення “зелених коридорів” у містах для зменшення ефекту теплових островів, покращення мікроклімату, підвищення якості повітря і комфорту для мешканців	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Сприяння зниженню температури в урбанізованих зонах, покращенню якості повітря, створенню комфортного мікроклімату
Напрямок 2: Запобігання промислового забруднення та охорона атмосферного повітря								
2.1.	Забезпечення зменшення забруднення поверхневих і підземних вод шляхом модернізації, реконструкції та будівництва систем очищення, водовідведення та каналізації	2.1.1. Будівництво споруд для очищення стічних вод, що утворюються в промисловості, комунальному господарстві, інших галузях народного господарства, у тому числі: - м. Городок Городоцької ТГ Хмельницького району; - м. Хмельницький Хмельницької ТГ Хмельницького району; - с. Богданівці Хмельницької ТГ Хмельницького району	2026-2030	Городоцька міська рада, Хмельницька міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення якості поверхневих і підземних вод шляхом зменшення обсягів та рівня забруднення стічних вод, що скидаються у водні об'єкти
		2.1.2. Будівництво очисних споруд для очищення стічних вод, що утворюються в промисловості, комунальному господарстві, інших галузях народного господарства на території Меджибізької ТГ	2026-2030	Меджибізька селищна рада	Державний, обласний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Поліпшення екологічного стану довкілля шляхом забезпечення належного очищення стічних вод і запобігання забрудненню поверхневих та підземних водних об'єктів
		2.1.3. Будівництво локальних очисних споруд на приватних підприємствах на території Ізяславської ТГ	2026-2030	Ізяславська міська рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення негативного впливу на довкілля та забезпечення якісного очищення стічних вод перед їх відведенням

		2.1.4. Будівництво у населених пунктах систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них: - будівництво та реконструкція мереж і споруд зливової каналізації в м. Хмельницький Хмельницької ТГ Хмельницького району Хмельницької області	2026-2030	Хмельницька міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення системи водовідведення, зменшення забруднення доквілля, підвищення санітарного стану населених пунктів та поліпшення умов проживання населення
		2.1.5. Будівництво каналізаційних мереж до індустріального парку "Славута" в м. Славута Хмельницької області	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Поліпшення екологічного стану території. Забезпечення належного водовідведення, створення умов для сталого функціонування підприємств та розвитку інфраструктури
		2.1.6. Будівництво каналізаційної мережі в м. Славута Хмельницької області: - по вул. О. Гончара (490м); - вул. Кн. Ольги з розробкою ПКД (800м); - по вул. Остапчука і вул. Максимчука з розробкою ПКД (1400 м)	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Створення ефективної системи водовідведення, що забезпечує належне транспортування стічних вод і зменшує забруднення навколишнього середовища
		2.1.7. Реконструкція споруд для очищення стічних вод, що утворюються в промисловості, комунальному господарстві, інших галузях народного господарства, у тому числі:	2026-2030	Староушицька селищна рада, Волочиська міська рада, Сатанівська селищна рада, Гвардійська сільська рада, Державна	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС,	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення відповідної якості очищених стічних вод екологічним нормативам шляхом модернізації існуючих очисних

		<ul style="list-style-type: none"> - селища Стара Ушиця Староушицької ТГ Кам'янець-Подільського району; - м. Волочиск Волочиської ТГ Хмельницького району; - селища Сатанів Сатанівської ТГ Хмельницького району; - с. Гвардійське Гвардійської ТГ Хмельницького району; - Державної установи "Райківецька виправна колонія (№78)" в с. Райківці Гвардійської ТГ Хмельницького району; - м. Кам'янець-Подільський Кам'янець-Подільської ТГ Кам'янець-Подільського району; - ТОВ "Протеїн Інвест" в селищі Дунаївці Новодунаєвської ТГ Кам'янець-Подільського району; - м. Дунаївці Дунаєвської ТГ Кам'янець-Подільського району; - селища Дунаївці, вул. Богдана Галачинського (Травнева) 1А, Новодунаєвської ТГ Кам'янець-Подільського району; - селища Ярмолинці Ярмолинецької ТГ Хмельницького району; - селища Нова Ушиця Новоушицької ТГ Кам'янець-Подільського району; - КПП "Злагода" в селищі Летичів Летичівської ТГ Хмельницького району; - КП "Деражнянський міськводоканал" в м. Деражня Деражнянської ТГ Хмельницького району; - КП "Лозове" в селищі Лозове Деражнянської ТГ Хмельницького району; 		<p>установа "Райківецька виправна колонія (№78)", Кам'янець-Подільська міська рада, ТОВ "Протеїн Інвест", Дунаєвська міська рада, Новодунаєвська селищна рада, Ярмолинецька сільська рада, Новоушицька селищна рада, Летичівська селищна рада, Деражнянська міська рада, Старосинявська селищна рада, Ямпільська селищна рада, Славутська міська рада, Ізяславська міська рада, Теофіпольська селищна рада, Державна установа "Шепетівська виправна колонія (№98)", Шепетівська міська рада, Красилівська міська рада, Старокостянтинівська міська рада, Полонська міська рада</p>	кошти інших джерел			споруд та зменшення техногенного навантаження на водні об'єкти
--	--	--	--	--	--------------------	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - КП “Старосинявський ЦВК №1” в селищі Стара Синява Старосинявської ТГ Хмельницького району; - селища Ямпіль Ямпільської ТГ Шепетівського району; - м. Славута Славутської ТГ Шепетівського району; - м. Ізяслав Ізяславської ТГ Шепетівського району; - селища Теофіполь Теофіпольської ТГ Хмельницького району; - Державної установи “Шепетівська виправна колонія (№98)” в с. Климентовичі Судилківської ТГ Шепетівського району; - м. Шепетівка Шепетівської ТГ Шепетівського району; - м. Красилів Красилівської ТГ Хмельницького району; - м. Старокостянтинів Старокостянтинівської ТГ Хмельницького району; - м. Полонне Полонської ТГ Шепетівського району 						
	2.1.8. Реконструкція напірного каналізаційного колектора по вул. Північна в м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення надійного та безпечного транспортування стічних вод, зменшення ризику аварійних скидів і забруднення довкілля
	2.1.9. Виготовлення ПКД та реконструкція самопливного каналізаційного колектора д 1200 мм по вул. Зарічанській в м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Місцевий бюджет, кошти інших джерел кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення надійного водовідведення, підвищення пропускної здатності мережі, зменшення ризику

								аварій та покращення санітарно-екологічного стану території
	2.1.10. Реконструкція КНС № 1 із заміною насосного обладнання по вул. Шевченко, 55/1К в м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Місцевий бюджет, кошти інших джерел кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень		Підвищення надійності та ефективності роботи каналізаційної насосної станції, забезпечення стабільного водовідведення
	2.1.11. Реконструкція ГКНС з переоснащенням системи вентиляції, опалення, будівельних конструкцій і комунікацій по вул. Трудовій, 6Б у м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Місцевий бюджет, обласний бюджет, кошти інших джерел кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень		Підвищення надійності та ефективності роботи ГКНС завдяки модернізації вентиляції, опалення, будівельних конструкцій та комунікацій
	2.1.12. Реконструкція очисних споруд Славутського УВКГ з розробкою ПКД та лабораторії очисних споруд з заміною технологічного обладнання та з розробкою ПКД за адресою: с. Крупець, вул. Б. Хмельницького, 1Г, Шепетівського району, Хмельницької області	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень		Підвищення ефективності очищення стічних вод та приведення очисних споруд у відповідність до сучасних екологічних стандартів
	2.1.13. Реконструкція каналізаційних мереж по мікрорайону "Мокроволя" м. Славута Хмельницької області (перша та друга черги)	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень		Забезпечення стабільної та безпечної роботи каналізаційних мереж у мікрорайоні для зниження аварійних

								скидів і забруднення навколишнього середовища
		2.1.14. Реконструкція самопливного каналізаційного колектора по вул. Б. Хмельницького в м. Славута Хмельницької області з розробкою ПКД	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення надійності та пропускної здатності самопливного каналізаційного колектора для зменшення аварійних скидів і захисту навколишнього середовища
		2.1.15. Капітальний ремонт та реконструкція споруд біологічної очистки на КОС №2 по вул. Вінницьке шосе, 135 в м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Кошти інших джерел кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення ефективності біологічного очищення стічних вод та зниження рівня їх забруднення перед скиданням у водні об’єкти
		2.1.16. Капітальний ремонт та реконструкція споруд механічної очистки на КОС №2 по вул. Вінницьке шосе, 135 в м. Хмельницький	2026-2030	МКП “Хмельницькводоканал”	Кошти інших джерел кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення ефективності механічного очищення стічних вод та зменшення надходження забруднюючих речовин у водні об’єкти
2.2.	Підвищення ефективності та надійності роботи комунальних каналізаційних систем і очисних споруд шляхом	2.2.1. Придбання насосного і технологічного обладнання для заміни такого, що використало свої технічні можливості	2026-2030	Ізяславська міська рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення безперебійної роботи систем і споруд шляхом заміни зношеного насосного та технологічного

	модернізації та заміни зношеного насосного, технологічного та повітродувного обладнання, а також реконструкції систем управління і запірної арматури							обладнання на сучасне
		2.2.2. Реконструкція системи управління насосного обладнання, заміна запірної арматури, встановлення частотних регуляторів на КНС №1-№7	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення ефективності та надійності роботи насосного обладнання, зменшення енергоспоживання та ризику аварійних відмов
		2.2.3. Заміна компресорної установки-повітродувки та насосного обладнання на мулових майданчиках на очисних спорудах Славутського УВКГ	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення ефективності роботи мулових майданчиків та якості очищення стічних вод на очисних спорудах
2.3.	Забезпечення охорони та безпечної експлуатації свердловин шляхом облаштування охоронної зони та встановлення огорожі	2.3. Облаштування охоронної зони (встановлення паркану) свердловин №10, № 12 та №14 водозабору "Південний" Славутського УВКГ	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Захист свердловини від несанкціонованого доступу та забруднення, забезпечення безпеки водопостачання
2.4.	Заходи з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення	2.4.1. Гідродинамічне очищення колони свердловин №2, №5 водозабору "Центральний" Славутського УВКГ	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення продуктивності свердловин і забезпечення чистої питної води
		2.4.2. Гідродинамічне очищення колони свердловин №7, №8, №9, №10, №11, №12 та №14 водозабору "Південний" Славутського УВКГ	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення продуктивності свердловин і забезпечення чистої питної води

		2.4.3. Реконструкція свердловини №13 водозабору “Південний” Славутського УВКГ	2026-2030	Славутська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення продуктивності свердловин і забезпечення чистої питної води
2.5.	Підвищення надійності та безпечної експлуатації мостових переходів шляхом реконструкції та капітальних ремонтів гідротехнічних споруд	2.5.1. Реконструкція гідротехнічних споруд: - ремонт гідротехнічної споруди ставка по дорозі Р-48 в с. Купіль на території Війтовецької ТГ Хмельницького району	2026-2030	Війтовецька селищна рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення ризику аварій, ефективне управління водними ресурсами та захист навколишнього середовища
		2.5.2. Реконструкція гідротехнічних споруд на мостах	2026-2030	Комунальне підприємство “СЛАВУТА-СЕРВІС” Славутської міської ради	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення надійності мостових переходів, зменшення ризику аварій та захист навколишнього середовища
		2.5.3. Реконструкція гідротехнічних споруд на території Красилівської ТГ	2026-2030	Красилівська міська рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення ризику аварій, ефективне управління водними ресурсами та захист навколишнього середовища
		2.5.4. Капітальний ремонт гідротехнічних споруд на території Наркевицької ТГ	2026-2030	Наркевицька селищна рада	Місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення безпечної експлуатації, запобігання аварійним ситуаціям і збереження водних ресурсів
		2.5.5. Виготовлення технічних паспортів на гідротехнічні споруди водних об'єктів	2026-2030	Меджибізька селищна рада	Державний бюджет, обласний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення обліку та контролю технічного стану гідротехнічних споруд водних об'єктів, їх

								безпечної експлуатації
		2.5.6. Обстеження та паспортизація ставків-відстійників шахтних вод, шламонакопичувачів та хвостосховищ, гідротехнічних споруд	2026-2030	Ізяславська міська рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення контролю та безпечної експлуатації гідротехнічних споруд і накопичувачів відходів з наявністю актуальної технічної інформації
2.6.	Забезпечення безперебійної роботи водопровідних та каналізаційних мереж та дотримання санітарного режиму в зонах санітарної охорони водозабірних споруд	2.6.1. Підтримання в справному та робочому стані водопровідних мереж та мереж водовідведення; дотримання правил благоустрою в зонах санітарної охорони водозабірних споруд	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, підприємства, організації	Місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Стабільне водопостачання та водовідведення, запобігання аваріям і забрудненню джерел питної води
2.7.	Запобігання викидам забруднюючих речовин у атмосферне повітря від відкритого спалювання речовин і сухої рослинності та неорганізованих джерел промислового та побутового походження	2.7.1. Заходи зі зменшення забруднення атмосферного повітря: попередження несанкціонованого спалювання речовин і сухої рослинності, зменшення пилоутворення від неорганізованих промислових, сільськогосподарських та інших джерел викидів	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення забруднення атмосферного повітря: запобігання несанкціонованого спалювання речовин і сухої рослинності та зменшення пилоутворення від промислових, сільськогосподарських та інших джерел

2.8.	Організація автоматизованого моніторингу якості атмосферного повітря та систематичного контролю гранично допустимих викидів від стаціонарних джерел для оцінки стану довкілля та дотримання нормативів у режимі реального часу	2.8.1. Впровадження автоматизованого та безперервного моніторингу промислових викидів на підприємствах для контролю та зменшення забруднення атмосферного повітря	2026-2030	Підприємства, установи, організації	Кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення ефективності контролю за викидами та зниження негативного впливу промисловості на атмосферне повітря
		2.8.2. Заходи модернізації та цифровізації системи моніторингу атмосферного повітря: придбання та встановлення газоаналізатора 604EX20-C для вимірювання концентрацій CO, NO, NO ₂ та SO ₂ та ультразвукових датчиків вітру для реєстрації напрямку і швидкості вітру на постах спостережень	2026-2030	Хмельницький обласний центр з гідрометеорології	Обласний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення безперервного та точного контролю за станом атмосферного повітря і швидкої оцінки потенційних ризиків забруднення
		2.8.3. Здійснення моніторингу гранично допустимих викидів від стаціонарних джерел забруднення та оцінки їхнього впливу на якість атмосферного повітря	2026-2030	Підприємства, установи, організації	Кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення своєчасного виявлення перевищень викидів і ефективного контролю за якістю атмосферного повітря
		2.8.4. Проведення контролю за станом атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони та на виробничій території полігонів побутових відходів		Підприємства, установи, організації	Кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Поліпшення якості атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони, зменшення викидів
2.9.	Оновлення рухомого складу автобусного транспорту з метою зменшення шкідливих викидів та поліпшення екологічного стану	2.9.1. Придбання нових екологічно чистих автобусів або електробусів, виведення з експлуатації старих та модернізація існуючих транспортних засобів	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, підприємства транспортного зв'язку	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Підвищення ефективності перевезень, скорочення шкідливих викидів та покращення стану атмосферного повітря

Напрямок 3: Ефективне управління відходами

3.1.	<p>Організація та забезпечення безпечного збору, транспортування, зберігання, оброблення та утилізації непридатних або заборонених хімічних засобів захисту рослин із мінімізацією їхнього впливу на довкілля</p>	<p>3.1.1. Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та тари від них, у тому числі з підготовки та вивезення їх з місць централізованого зберігання, у тому числі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з міста Волочиськ Хмельницького району Хмельницької області (92,0 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (бетонні контейнери)); - міста Славути Шепетівського району Хмельницької області (11,8543 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (біг-беги)); - міста Полонне Шепетівського району Хмельницької області (37,0351 тонни ХЗЗР, а також тара, в якій вони знаходяться (залізобетонні контейнери)) 	2026-2030	<p>Департамент природних ресурсів та екології, Волочиська міська рада, Полонська міська рада, Славуцька міська рада</p>	<p>Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел</p>	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	<p>Гарантування безпечного поводження з непридатними або забороненими хімічними засобами захисту рослин, запобігання їхньому негативному впливу на довкілля та здоров'я людей, а також мінімізація екологічних ризиків</p>
		<p>3.1.2. Забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР)</p>	2026-2030	<p>Органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади</p>	<p>Місцевий бюджет, кошти інших джерел</p>	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	<p>Безпечне управління з непридатними або забороненими ХЗЗР, запобігання їхньому негативному впливу на довкілля та здоров'я людей, зменшення ризику забруднення ґрунтів, води й атмосферного повітря</p>

		3.1.3. Проведення робіт по очищенню об'єктів та територій, забруднених непридатними або забороненими до використання хімічними засобами захисту рослин (обстеження та рекультивація земель)	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення рівня хімічного забруднення довкілля, відновлення екологічно безпечного стану ґрунтів і поліпшення санітарно-екологічної ситуації
3.2.	Підвищення ефективності переробки твердих побутових відходів та зменшення їхнього негативного впливу на довкілля	3.2.1. Будівництво, технічне переобладнання і реконструкція сміттєпереробних і сміттєспалювальних заводів	2026-2030	Ізяславська міська рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення екологічно безпечної утилізації сміття та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище
		3.2.2. Будівництво комплексу механіко-біологічного оброблення відходів	2026-2030	ХКП "Спецкомунтранс"	Кошти підприємств, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення безпечної обробки відходів, відновлення вторинних ресурсів та зменшення кількості сміття, що потрапляє на полігони
		3.2.3. Налагодження лінії по пресуванню макулатури, вторинної сировини, ПЕТ пляшок	2026-2030	Крупецька сільська рада	Кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення обсягів відходів, оптимізацію логістики та збільшення частки перероблених матеріалів
3.3.	Раціональне використання, зберігання побутових відходів та відходів виробництва	3.3.1. Проведення робіт із забезпечення екологічно безпечної ліквідації стихійних, несанкціонованих і неконтрольованих сміттєзвалищ шляхом збирання, перевезення, оброблення, утилізації та	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, Департамент розвитку громад, будівництва та житлово-	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення очищення територій від несанкціонованих сміттєзвалищ, зниження рівня забруднення

		видалення відходів і небезпечних хімічних речовин, а також недопущення утворення нових стихійних звалищ		комунального господарства, Головне управління Держпродспоживслу жби в Хмельницькій області				довкілля та попередження повторного накопичення відходів у невстановлених місцях
		3.3.2. Впровадження роздільного збирання побутових відходів у старостинських округах Хмельницької міської територіальної громади	2026-2030	ХКП “Спецкомунтранс”	Обласний бюджет, місцевий бюджет			
3.4.	Будівництво, реконструкція та модернізація споруд і полігонів для утилізації відходів та осадів, а також придбання і впровадження техніки для збору, транспортування та переробки побутових і промислових відходів	3.4.1. Будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових відходів, у тому числі: - реконструкція полігону побутових відходів; - придбання спецтехніки для збирання та транспортування побутових промислових відходів (сміттевози, контейнери, техніка для впорядкування сміттєзвалищ, гусеничний бульдозер для робіт на полігоні ТПВ	2026-2030	ХКП “Спецкомунтранс”, Комунальне підприємство “СЛАВУТА-СЕРВІС” Славутської міської ради, Ізяславська міська рада, Красилівська міська рада, Нетішинська міська рада, Славутська міська рада Новодунаєвецька селищна рада, Теопільська селищна рада, Ярмолинецька селищна рада	Державний бюджет, обласний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення негативного впливу ТПВ на навколишнє природне середовище, покращення екологічної ситуації у районі сміттєзвалища
		3.4.2. Будівництво, розширення та реконструкція цехів утилізації осадів на очисних каналізаційних та водопровідних комплексах	2026-2030	Красилівська міська рада	Місцевий бюджет, інші бюджети, інші джерела фінансування, не заборонені законодавством	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	

3.5.	Забезпечити ефективно поведження з відходами шляхом організації їх сортування, безпечної утилізації та регулярного вивезення, а також упорядкування майданчиків для зберігання сміття	3.5.1. Вдосконалення збору, сортування та утилізації побутових і інших відходів, включно з небезпечними, впорядкуванням місць зберігання та своєчасним вивозом сміття, облаштування контейнерних майданчиків	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Гарантування екологічну безпеку, зниження забруднення та належну експлуатацію інфраструктури для збору та утилізації відходів
3.6.	Розробка та впровадження регіональних і місцевих планів управління відходами з використанням сучасних технологій та контролем їх виконання	3.6.1. Покрокова розробка та реалізація регіональних і місцевих планів управління відходами, включно з аналізом існуючого стану, визначенням пріоритетних заходів, впровадженням сучасних технологій збору, переробки та утилізації відходів, а також контролем за їх виконанням	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення системного та екологічно безпечного поведження з ТПВ і зменшення негативного впливу на довкілля
Напрямок 4: Збалансоване використання природних ресурсів у регіонах								
4.1.	Впровадження комплексу заходів для створення та закріплення водоохоронних зон і прибережних смуг у природі, відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму, поліпшення санітарного стану річок і боротьби зі шкідливою дією вод	4.1.1. Створення водоохоронних зон з комплексом заходів, спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів, у тому числі встановлення та закріплення меж прибережних смуг у природі (на місцевості): - в межах річкового басейну Дністра; - в межах річкового басейну Південного Бугу; в межах річкового басейну Дніпра (суббасейну р. Прип'ять)	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Збереження та відновлення водних екосистем, покращення якості водних ресурсів, запобігання їх забрудненню й виснаженню та забезпечення раціонального водокористування
		4.1.2. Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також	2026-2030	Волочиська міська рада, Гвардійська сільська рада, Чемеровецька	Державний бюджет, місцевий бюджет,	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення гідрологічного і санітарного стану річок, збереження

		<p>заходи для боротьби з шкідливою дією вод (біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в натуру, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо), у тому числі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - річки Збруч та ставка "Міське озеро" на території Волочиської міської територіальної громади Хмельницького району; - річки Смотрич на території Гвардійської сільської територіальної громади Хмельницького району; - річки Смотрич на території с. Черче та с. Залуччя Чемеровецької селищної територіальної громади Кам'янець-Подільського району; - річки Тернава в м. Дунаївці Дунаєвецької міської територіальної громади Кам'янець-Подільського району; - річки Ушиця та річки Ушка на території Зіньківської сільської територіальної громади Хмельницького району; - річки Південний Буг на території Хмельницької міської територіальної громади Хмельницького району ; - річки Плоска на території Гвардійської сільської територіальної громади Хмельницького району; - річки Плоска на території Хмельницької міської 		<p>селищна рада, Дунаєвецька міська рада, Зіньківська сільська рада, Хмельницька міська рада, Деражнянська міська рада, Нетішинська міська рада, Теофіпольська селищна рада, Щиборівська сільська рада, Старокостянтинівська міська рада, Полонська міська рада, Понінківська селищна рада</p>	<p>фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел</p>			<p>водних ресурсів, зниження ризику підтоплення і повеней, підвищення екологічної безпеки територій</p>
--	--	--	--	---	---	--	--	---

		<p>територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- річки Кудрянка на території Хмельницької міської територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- річки Вовк на території Деражнянської міської територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- струмка без назви – п. пр. р. Горинь та ставка в с. Старий Кривин, Нетішинської міської територіальної громади Шепетівського району;</p> <p>- річки Уляни на території Теофіпольської селищної територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- річки Случ на території Щиборівської сільської територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- річки Случ та річки Ікопоть, водосховища м. Старокостянтинів на території Старокостянтинівської міської територіальної громади Хмельницького району;</p> <p>- ставку “Гамарня” – джерела питного водопостачання м. Полонне Полонської міської територіальної громади Шепетівського району;</p> <p>- річки Жуківка та річки Хомора селища Понінка Понінківської селищної територіальної громади Шепетівського району</p>						
		4.1.3. Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та	2026-2030	Меджибізька селищна рада, Новодунаєвецька	Державний бюджет, обласний	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення гідрологічного і санітарного стану

		санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод (біологічна меліорація водних об'єктів, упорядкування джерел, очищення русел від дерев та кущів, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповіневих водосховищ і дамб тощо), у тому числі: - на території Меджибізької селищної територіальної громади ; на території Новодунаєвської селищної територіальної громади ; - на території Новоушицької селищної територіальної громади		селищна рада, Новоушицька селищна рада	бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел			річок, збереження водних ресурсів, зниження ризику підтоплення і повеней, підвищення екологічної безпеки територій
		4.1.4. Очищення прибережних смуг водою, забезпечення санітарної безпеки та охорони водних ресурсів	2026-2030	Зінківська селищна рада, Новодунаєвська селищна рада, Ярмолинецька селищна рада, органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення екологічного та санітарного стану прибережних територій, збереження якості води та підвищення безпеки водокористування
4.2.	Забезпечення виконання заходів з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення	4.2.1. Ліквідаційний тампонаж артезіанських свердловин - в межах річкового басейну Дністра; - в межах річкового басейну Південного Бугу; в межах річкового басейн Дніпра (суббасейну р. Прип'ять)	2026-2030	Держгеонадра	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Збереження якості та кількості підземних вод, запобігання забрудненню водоносних горизонтів і підвищення ефективності охорони водних ресурсів
		4.2.2. Заходи з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення (будівництво водозабірних свердловин на	2026-2030	Теодіпольська селищна рада	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Збереження якості та кількості підземних вод, запобігання їх забрудненню та

		території Теофіпольської селищної територіальної громади)						забезпечення безпечного водокористування
4.3.	Створення актуальної бази даних про стан малих річок і водойм, їх систематизація та оновлення відповідної інформації	4.3.1. Паспортизація малих річок і водойм	2026-2030	Ізяславська міська рада, Красилівська міська рада, Меджибізька селищна рада, Староушицька селищна рада, Теофіпольська селищна рада, комунальне підприємство «СЛАВУТА-СЕРВІС» Славутської міської ради	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення ефективного планування заходів з охорони та раціонального використання водних ресурсів
4.4.	Визначення точного місцезнаходження витoku річки та оцінки його впливу на стан водних ресурсів	4.4.1. Наукові дослідження, проєктні та проєктно-конструкторські розроблення, що охоплюють зазначені у переліку природоохоронні заходи: - визначення місцезнаходження витoku річки Південний Буг в районі с. Холодець Волочиської міської територіальної громади Хмельницького району Хмельницької області та визначення заходів для його відновлення та збереження	2026-2030	Волочиська міська рада	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, інші джерела не заборонені законодавством	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Ефективного управління водними ресурсами та реалізації заходів із їх охорони
4.5.	Організація інвентаризації деградованих, малопродуктивних, техногенно забруднених, порушених земель, в т. ч. пошкоджених внаслідок	4.5.1. Проведення рекультивації постраждалих земель сільськогосподарського призначення внаслідок бомбардування та вибухів після завершення воєнних дій (землі площею до 1 тис. га в Старокостянтинівській та Шепетівській територіальних громадах)		Управління розвитку агропромислового комплексу та земельних відносин, землекористувачі-орендарі	Кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Відновлення родючості та продуктивності сільськогосподарських земель, зменшення негативного впливу воєнних руйнувань на навколишнє середовище

	російської збройної агресії							
4.6.	Забезпечення охорони та захисту земель забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами	4.6.1. Обстеження та рекультивація порушених земель після проведення робіт по очищенню об'єктів та територій, забруднених непридатними або забороненими до використання хімічних засобів захисту рослин	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Відновлення родючості та екологічної безпеки земель, запобігання подальшому забрудненню та забезпечення можливості їх безпечного використання
4.7.	Придбання приладів для здійснення контролю за кількістю та якістю поверхневих, підземних та стічних вод і скидів шкідливих речовин у водні ресурси	4.7.1. Придбання ваг аналітичних AS220.R2 четвертого класу точності, приладів для обробки, зберігання та передачі даних при проведенні аналізів на робочому місці	2026-2030	Хмельницький обласний центр з гідрометеорології	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення ефективного моніторингу водних ресурсів, своєчасне виявлення забруднень та підвищення екологічної безпеки водних об'єктів
Напрямок 5: Збереження і відновлення біорізноманіття та природних екосистем, розвиток природоохоронних територій та об'єктів								
5.1.	Здійснення організованого систематичного збирання, оновлення та оброблення достовірної інформації про території й об'єкти природно-заповідного фонду	5.1.1. Ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, НПП "Мале Полісся", органи місцевого самоврядування, землевласники і землекористувачі об'єктів природно-заповідного фонду	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення повної, точної й доступної інформації для управління, охорони та використання природоохоронних територій
		5.1.2. Заходи з інвентаризації земельних ділянок, вкритих деревною та чагарниковою рослинністю, з метою формування їх як земельних ділянок лісогосподарського призначення, або внесення даних щодо них до державного земельного кадастру, як про самозаліснені	2026-2030	Південно-Західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Включення земельних ділянок до державного земельного кадастру та формування підстав для раціонального використання і охорони

								лісогосподарських земель
5.2.	Розроблення проектної та землепорядної документації, визначення та закріплення меж територій і об'єктів природно-заповідного фонду	5.2.1. Розроблення проєктів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду та організації їх територій, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, НПП "Мале Полісся", органи місцевого самоврядування, науковці, громадські організації, землевласники і землекористувачі об'єктів природно-заповідного фонду	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Формування достовірних даних про стан біологічного та ландшафтного різноманіття, визначення сучасного тваринного та рослинного світу територій та об'єктів природно-заповідного фонду
		5.2.2. Розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду (проєкти землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду) зі встановленням меж в натурі (на місцевості)	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, Ізяславська міська рада, Меджибізька селищна рада, Новоушицька селищна рада, Староушицька селищна рада, Ярмолинецька селищна рада, органи місцевого самоврядування, науковці, громадські організації, землевласники і землекористувачі об'єктів природно-заповідного фонду	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення розроблення, погодження та внесення до державних кадастрів землепорядної документації із визначеними та закріпленими на місцевості межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду
5.3.	Забезпечення здійснення комплексу організаційних, правових і природоохоронних	5.3.1. Заходи щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду та боротьби з браконьерством.	2026-2030	Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області, Хмельницький рибоохоронний	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Посилення контролю за дотриманням природоохоронного режиму, зниження рівня порушень

	заходів, спрямованих на охорону територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Охорона лісових масивів від самовільних рубок та порушень правил пожежної безпеки		патруль, Управління Держрибагентства у Хмельницькій області, Ізяславська міська рада, Красилівська міська рада, НПП "Мале Полісся", національні природні парки, державні та комунальні лісгосподарські підприємства				шляхом проведення профілактичних та оперативних заходів
		5.3.2. Утримання об'єктів природно-заповідного фонду та забезпечення дотримання заповідного режиму, у т.ч.: реалізація проєктних рішень з утримання, реконструкцій територій та об'єктів природно-заповідного фонду; встановлення, поновлення та підтримка в належному стані інформаційних щитів, інформаційно-охоронних та межових охоронних знаків, шлагбаумів на території об'єктів природно-заповідного фонду; облаштування і благоустрій на об'єктах природно-заповідного фонду	2026-2030	Зінківська сільська рада, Меджибізька селищна рада, Новоушицька селищна рада, НПП "Мале Полісся", органи місцевого самоврядування, землевласники і землекористувачі об'єктів природно-заповідного фонду, підприємства, установи, організації	Державний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечено належне інформування населення та відвідувачів щодо режиму охорони території, меж об'єктів ПЗФ і протипожежних вимог, що сприяє зниженню антропогенного тиску та підвищенню рівня природоохоронної дисципліни
5.4.	Забезпечення здійснення комплексу природоохоронних та відновлювальних заходів, припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі	5.4.1. Запобігання виникнення і ліквідація лісових та степових пожеж і пожеж торфовищ та їх наслідків	2026-2030	Зінківська сільська рада, державні та комунальні лісгосподарські підприємства	Державний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, покращення санітарного стану екосистем, збереження та

								відновлення природних ресурсів
		5.4.2. Ліквідація наслідків буреломів, сніголамів, вітровалів	2026-2030	Зіньківська сільська рада, Новодунаєвецька селищна рада, КП “Господар-ОТГ” державні та комунальні лісгосподарські підприємства, філія “Подільський лісовий офіс ДП “Ліси України”	Державний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, покращення санітарного стану екосистем, збереження та відновлення природних ресурсів
		5.4.3. Ліквідація аварійних, фаутичних дерев та сухостою, кронування дерев, боротьба з бур’янами та амброзією	2026-2030	Органи місцевого самоврядування	Місцевий бюджет	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, покращення санітарного стану екосистем, збереження та відновлення природних ресурсів
		5.4.4. Заходи щодо запобігання інтродукції та поширення чужорідних видів рослин, які загрожують природним екосистемам; боротьба з інвазійними видами, зменшення їх поширення, впливу на екосистему на території Хмельницької області в річковому басейні Південного Бугу	2026-2030	НПП “Мале Полісся”, НПП “Подільські Товтри”, органи місцевого самоврядування	Державний бюджет, місцевий бюджет, фінансові інструменти ЄС, інші джерела не заборонені законодавством	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення зменшення чисельності та поширення інвазійних видів рослин, охорони природних екосистем і підтримання їх екологічної рівноваги

5.5.	Здійснення комплексу заходів із збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, охорона та поліпшення середовища їх існування, створення сприятливих умов для природного розмноження, розведення та розселення у природних екосистемах	5.5.1. Діяльність щодо збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, поліпшення середовища їх перебування чи зростання, створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення	2026-2030	НПП “Мале Полісся”, НПП “Подільські Товтри”	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення стабілізації та збільшення популяцій рідкісних і зникаючих видів тварин і рослин, поліпшення стану їх природних середовищ існування та створення умов для відтворення видового різноманіття
		5.5.2. Науково обґрунтоване невиснажливе використання (проекти лімітів щодо скошування і випасання) природних рослинних ресурсів для територій охоронних зон для збереження об’єктів Червоної книги України	2026-2030	НПП “Подільські Товтри”	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення сталого використання природних рослинних ресурсів у охоронних зонах, охорони рідкісних і зникаючих видів рослин та підтримання їх чисельності й природного середовища існування
		5.5.3. Натурні обстеження ключових ділянок, збір необхідних даних про біорізноманіття, створення Бази даних; підготовка 15 наукових обґрунтувань та паспортів з метою створення охоронних зон для збереження об’єктів Червоної книги України	2026-2030	НПП “Подільські Товтри”	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення науково обґрунтованого створення охоронних зон, наявності систематизованої бази даних про біорізноманіття та

								готових паспортів територій для охорони рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин
		5.5.4. Проведення щорічного моніторингу популяцій видів, які мають високий соціологічний статус, зокрема з використанням фотопасток	2026-2030	НПП “Мале Полісся”	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Отримання регулярних, достовірних даних про стан і динаміку популяцій рідкісних і зникаючих видів, що забезпечує ефективне управління та охорону видового різноманіття
		5.5.5. Проведення біологічної меліорації водойм шляхом вселення біомеліораторів та аборигенних і червонокнижних видів риб для збереження та відновлення іхтіофауни водних об’єктів	2026-2030	Хмельницький рибоохоронний патруль	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення відновлення і підтримки чисельності аборигенних і рідкісних видів риб, поліпшення екологічного стану водойм та стабілізації іхтіофауни водних об’єктів
		5.5.6. Забезпечення цілісності та стійкості природних екосистем шляхом створення та підтримки екологічних коридорів, поліпшення просторової структури природних комплексів, сприяння міграції та взаємодії видів, а також збереження біорізноманіття на території національних парків і природно-заповідних об’єктів	2026-2030	НПП “Подільські Товтри”	Державний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Збереження та зміцнення екологічної цілісності природних територій, підтримка стабільних популяцій видів, покращення взаємодії елементів екосистем та забезпечення

								високого рівня біорізноманіття в національних парках і заповідних об'єктах
5.6.	Формування національної екологічної мережі в межах області, забезпечення збереження природних комплексів та екологічної цілісності території	5.6.1. Розроблення місцевих схем формування національної екологічної мережі в межах області	2026-2030	Органи місцевого самоврядування, Департамент природних ресурсів та екології	Державний, місцеві бюджети	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення науково обгрунтованого формування місцевих схем національної екологічної мережі, підвищення екологічної стійкості та підтримка взаємозв'язків між природними комплексами
5.7.	Здійснення будівництва та облаштування притулків для безпритульних тварин із забезпеченням їх належного функціонування, комфортних умов утримання, догляду та безпеки	5.7.1. Будівництво та облаштування притулків для утримання безпритульних тварин	2026-2030	Ізяславська міська рада, Меджибізька селищна рада, Теофіпольська селищна рада, Ярмолинецька селищна рада, Комунальне підприємство «СЛАВУТА - СЕРВІС» Славутської міської ради, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації	Місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення стабільного функціонування притулків для безпритульних тварин, зниження ризиків виникнення небезпечних епідеміологічних ситуацій, регулювання чисельності безпритульних тварин
Напрямок 6: Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування								
6.1.	Розробка науково обгрунтованих рішень для природоохоронних заходів	6.1.1. Проведення наукових досліджень і розроблення проектної документації відповідно до напрямів природоохоронних заходів	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, органи місцевого самоврядування,	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Покращення стану довкілля, ефективна реалізація природоохоронних заходів та

				підприємства, установи, організації				підвищення екологічної безпеки регіону
6.2.	Поширення знань про стан довкілля та природоохоронну діяльність, підвищення екологічної обізнаності різних цільових груп і активне залучення населення, особливо дітей і молоді, до природоохоронних заходів	6.2.1. Підготовка та видання науково-популярних, інформаційно-аналітичних і просвітницьких матеріалів природоохоронного змісту в друкованій та мультимедійній формах	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, НПП "Подільські Товтри". НПП "Мале Полісся", державні та комунальні лісгосподарські підприємства, спеціалізовані підприємства, наукові установи	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення населення достовірною інформацією про стан довкілля, природоохоронні заходи та способи збереження природних ресурсів, підвищення екологічної свідомості
		6.2.2. Виготовлення та розповсюдження екологічної реклами з метою популяризації охорони довкілля	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, органи місцевого самоврядування	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зростання обізнаності населення про охорону довкілля та активне залучення громадськості до природоохоронних ініціатив
		6.2.3. Проведення конференцій, виставок, семінарів, конкурсів, фестивалів, акцій та інших заходів з питань охорони довкілля	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, Департамент освіти та науки, Хмельницький обласний центр краєзнавства, туризму та екологічного виховання учнівської молоді, НПП "Мале Полісся", НПП "Подільські Товтри",	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Формування знань про стан довкілля та природоохоронну діяльність, підвищення екологічної свідомості та активної участі населення у природоохоронних заходах

				наукові установи, органи місцевого самоврядування				
		6.2.4. Організація дитячо-юнацьких еколого-природничих таборів і гуртків.	2026-2030	НПП “Мале Полісся”	Державний бюджет, кошти інших джерел			Функціонування еколого-природничих таборів і гуртків, підвищення рівня екологічної обізнаності та свідомості
6.3.	Формування ефективної системи заходів раціонального використання природних ресурсів і підвищення рівня екологічної безпеки	6.3.1. Розроблення державних цільових і регіональних екологічних програм	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, Хмельницька міська рада, Управління з питань екології та контролю за благоустроєм міста Хмельницького	Державний, місцевий бюджети, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Забезпечення контролю за дотриманням виконанням норм і вимог природоохоронного законодавства
6.4.	Здійснення оцінки та мінімізації негативного впливу проектів і стратегій на довкілля та здоров'я людей із врахуванням громадських інтересів	6.4.1. Організація проведення оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки	2026-2030	Департамент природних ресурсів та екології, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації	Державний бюджет, місцевий бюджет, кошти інших джерел	У межах бюджетних призначень	У межах бюджетних призначень	Зменшення негативного впливу на довкілля та підвищення екологічної безпеки реалізованих проектів і планів

Виконувач обов'язків директора Департаменту природних ресурсів та екології обласної військової адміністрації

Марина ОЛЕХ